

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Qvæstio II. De excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

Nauarr.
Henric.
34.
Suarez.

conferri potest, vt tenent plures. Nauarr. cap. 26. nu. 12. Henriquez lib. 13. cap. 29. nu. 4. Sa verbo absolutio ab excommunicatione num. 2. Suarez disp. 7. sect. 8. num. 8. vt, te absoluo ab excommunicatione, si cras restitueris. ratio est quod natura absolutionis in genere id patitur, & in presenti materia non sit vlla repugnantia, vel vllum ius contrarium. non tamen expedit communiter hoc modo absolutionem impendere, si enim subiectum dignum est, conditio non est adhibenda; si verò sit indignum, absolutio non debet impendi. vnde hic modus saepe erit illicitus.

Sæpius tamen potest impendi absolutio ad cautelam. vt si dubitetur de censurâ, vel eius valore, vel si agatur aliquid, quod propter censuram foret redderetur irritum. qualis absolutio dari solet à Pontifice ad valorem acceptationis beneficii, vel privilegiij &c.

111. Potest dari etiam absolutio ad reincidentiam. nam potest aliquis absolui in ordine ad certum actum, & tempus, quo transacto censura vim suam fortitur. vt si in iudicio non possit commode haberi alius testis, quam excommunicatus, is potest absolui à iudice Ecclesiastico ad testimonium dicendum. eodem modo absoluitur aliquis à Pontifice, vt valida sit collatio beneficii. ad quem effectum particularem non videtur Episcopus posse absolueri. Potest etiam dari absolutio indefinitè quoad tempus, & actus: sub aliquo tamen onere, quo non impleto censura reuiuiscat. hoc modo in articulo mortis inferior absoluit cum onere se presentandi superiori, cui censura aliàs erat seruata, quod de excommunicatione statuitur cap. *eos qui*, de sententiâ excommunicationis, in 6. similis autem videtur esse ratio aliarum censurarum. vbi

Cap. *Eos qui*.

112.

Aduerte id non habere locum, quando censura non est seruata, vt patet tum ex cap. cit. tum ex dictis. nam quiuis potens absolueri à mortali, potest eam tollere etiam extra casus necessitatis sine villo recurso ad superiorem. 2. oneri sese representandi sufficienter potest satisfieri sese sistendo per procuratorem, nec est necesse vt is, qui fuit absolutus, adeat superiorem. 3. cap. cit. idem onus relinquitur, quando quis propter aliud legitimum impedimentum temporale fuit absolutus ab eo, qui aliàs non poterat absolueri, v. g. ab Episcopo in censuris Papæ seruatis, vel à simplici sacerdote. Quando datur absolutio sub onere ad reincidentiam dubitatur an noua culpa requiratur, vt quis reincidentat? constat requiri in casibus capituli, *eos qui*, dubium potissimum est de absolutione hoc modo datâ; absoluo te ab excommunicatione, in quam reincidentes, nisi intra mensem restitueris. dubium, inquam, est, an vt quis reincidentat, requiratur, vt peccet de nouo, non restituendo, aliqui probabiliter censent requiri in foro interiori. quia nisi sufficienter constet de contrario, absolvens videtur apponere terminum, vt alius illum culpabiliter non negligat sine reincidentiâ. aliqui tamen non improbabiler contrarium sentiunt, scilicet nisi contrarium ex modo absolutionis colligatur, reincidente sine nouâ culpâ, virtute præcedentis culpæ, & contumaciæ.

113.

Dubium incidens.

114.

Petitio.

Resp.

Petes, an quando aliquis incurrit censuram, eò quod alteri damnum intulerit, valida sit absolutio impensa, non præstita satisfactione parti? Resp. 1. esse validam, si detur ab habente iurisdictionem ordinariam, quamuis absolvens interdum illicitè faciat. Resp. 2. similiter valere datam ab habente iurisdictionem delegatâ, si in eius delegatione nulla adhibeatur limitatio, quamuis peccet absolues,

si impendat ei qui poterat reipsâ satisfacere, & non satisfacere. tenet Suarez disp. 7. sect. 5. nu. 43. Aulla 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. imò, vt idem videtur, valere, licet in privilegio addatur, *satisfacta parte*, quia huiusmodi clausula, quæ censetur iure inelle, non inducit formam, licet exprimat à Pontifice, pro qua sententia plures citat. Resp. 3. quando potestas delegati restringitur, vt non absoluat nisi satisfactâ parte, non valet absolutio, si reus poterat commode satisfacere, & non præmitte reipsâ satisfactionem. quod si non potuerit præmittere satisfactionem, vel non nisi cum notabili detrimento, potest absolui dato pignore vel fideiussore: quod si nequidem id possit, potest absolui præmissio iuramento de satisfaciendo, cum fuerit opportunum. ita varij auctores. videri potest Suarez sect. cit. Valquez dub. 20. de excommunicatione nu. 2. & seq. vbi

Aduerte absolutum ante realem satisfactionem reincidente in excommunicationem, si postmodum non satisfaciatur quando commode potest, vt patet cap. *eos qui*, cit. multi tamen contrarium sentiunt.

Quod dicitur de reali satisfactione parti exhibendâ ante absolutionem, quando commode fieri potest, intelligendum est, si certo constet de obligatione. si enim ea sit dubia, sufficit cautio, vel iuramentum. Adde quod etiam, quando debitum est certum, aliquis censetur satisfacere, ita vt possit absolui, si tradat pecuniam confessoria, vt restituat, vel deponat tuto loco, si pars valde distet. Porro passim notant Doctores quod nomine partis in huiusmodi formulis concessionum non intelligatur index, vel tabellio &c. sed is, qui contendit, & communi vlti dicitur creditor, vel damnum passus.

Ex his patet quando possit absolueri ante realem satisfactionem is, qui in iudicio habet potestatem absoluedi satisfactâ parte.

Pro complemento dubij notandum, vt quis absoluat ab excommunicatione, quam incurrit propter graua crimina, debet iurare se obtemperaturum mandatis Ecclesiæ.

QVÆSTIO II. De excommunicatione.

EXCOMMUNICATIONEM plura habere communia cum alijs censuris satis patet ex dictis, quæ non sunt fusius repetenda, sed breuiter indicanda, etiam vt cumque relicto ordine disciplina, vt postmodum ad ea, quæ sunt ei propria, veniamus.

DVBIVM I.

Quid sit excommunicatio?

RESP. breuiter cum Suarez disp. 8. sect. 1. excommunicationem hoc modo describi potest, quod sit censura, per quam aliquis ab Ecclesiastica communione fidelium separatur. per censuram, quæ est genus excommunicationis, ab eâ excluduntur, quæcumque excluduntur à censurâ in communione. dicitur indefinitè, *Ecclesiastica communione*, vt etiam comprehendatur excommunicatio minor, quæ non excludit, & separat ab omni communione, vt patet ex cap. *si quem*, de sententiâ excommunicationis. ex quo capitulo patet excommunicationem diuidi in maiorem, & minorem.

Maior, est censura, per quam aliquis priuatur Sacramentis Ecclesiæ, suffragijs, & conuictu ciuili, seu omni exteriori communione fidelium.

Minor est, quæ solum separat à communione Sacramentorum, vt patet ex cap. cit. hinc patet maiorem

iorem excommunicationem habere omnes effectus minoris, non verò è contrariis.

Præuat verò excommunicatio illis vt sunt quedam bona fidelium, per quam rationem distinguitur à ceteris celsis, vt notauimus q. præcedente dub. 3.

Per excommunicationem solitariè sumptam intelligitur maior, vt patet ex cap. cit. & notauimus dub. 11. quaestione præcedentis, & in re tantum vallet, quantum anathema, quamuis pro anathemate ponatur peculiaris solemnitas, canone, *debet*, 11. q. 3.

D V B I V M II.

Quinam possint excommunicare, qui excommunicari, & quam ob causam?

BREVITER dico 1. eos omnes posse excommunicare, qui habent iurisdictionem in foro exteriori non impeditam, vbi

Aduerte ex Trid. sess. 25. cap. 3. de reformatione, excommunicationes, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, aut pro rebus perditis seu subtractis ferri solent, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernendas, idque propter rem non vulgarem & causâ per eum maturè examinatâ; quibus verbis non excluduntur Vicarij Generales Episcoporum, quorum tribunal censetur idem cum tribunali Episcopi, nec excluditur Capitulum sede vacante, sed solum inferiores iudices, v. g. Archidiaconi, quibus interdum competit potestas ferendi censuras. vnde nec excluditur Abbas habens in secularibus Episcopalem iurisdictionem. quia talis in ijs, quæ sunt iurisdictionis, solet venire nomine Episcopi, nisi contrarium in aliquo particulari decreto colligatur ex textu.

Aduerte etiam quòd licet non repugnet minorem excommunicationem ferri ab homine, id tamen non fit in vsu, sed solum feratur à iure propter communicationem cum excommunicato maiori excommunicatione in casibus non permixtis, vt colligi potest ex cap. *statuimus*, de sententia excommunicationis, in 6. Dico, maiori excommunicatione, quia propter communicationem, cum excommunicato minori excommunicatione etiam nominatim denunciato, nulla censura incurritur, cum id nullo iure statuat.

Ex quo cap. possunt explicari quædam antiqua iura, quibus significatur communicantem incurere similem excommunicationem cum excommunicatione eius, cui communicat. explicari, inquam, possunt, non quòd velint incurere similem in gravitate, vel specie, sed solum quòd verè excommunicentur, licet quâdam inferiori excommunicatione.

Dico 2. eos omnes posse excommunicari, qui habent superiorem Ecclesiasticum in foro externo. patet ex dictis quaestione præcedenti. dub. 5. vbi

Aduerte cap. *Romana*, de sententia excommunicationis, in 6. prohiberi ne feratur sententia excommunicationis in vniuersitatem, vel Collegium, vt scilicet euitetur periculum animarum, quod inde sequi posset, cum possent videri interdum irretiri innocentes.

Queritur verò, an ita prohibeatur, vt si feratur, sit nulla? negat Glossa in capitulum cit. existimans huiusmodi sententiam validam, quod etiam tenent quidam alij, alij verò asserunt esse nullam.

Notandum sententiam excommunicationis ita posse ferri in communitatem vt primò censetur afficere ipsam communitatem, quatenus est vnum corpus politicum, singulos verò non nisi mediâtè, & vt dicunt ordinem ad alios eiusdem communi-

tatis. 2. vt singuli immediatè afficiantur censurâ. Resoluitur priori modo latâ non solum est iniusta, sed etiam inualida, quia excommunicatio non potest quemquam astringere, nisi re ipsa sit nocens, vel saltem iuridicè probetur nocens; astringeret autem si posset ferri validè in ipsum corpus, quia si ferretur in corpus, omnes de corpore eâ ligarentur, cum tamen possit contingere, vt non omnes sint nocentes, neque probato quòd ipsum corpus sit nocens, sufficienter probetur singulos esse nocentes. 2. si validè ferri posset in corpus, eâ teneretur, quisquis post sententiam latam fieret de illo corpore, quod est absurdum, cum talis nullo modo peccauerit, vt suppono. Si verò feratur. 2. modo potest esse valida, si singuli cognoscantur culpabiles, vel si feratur terminis generalibus: excommunico omnes culpabiles illius communitatis in tali, vel tali facto, quia ex eo modo ferendi censuram non sequitur maius periculum animarum quam quando excommunicatio fertur per sententiam generalem.

Dico 3. causa, propter quam incuratur maior excommunicatio, est solum peccatum mortale externum, saltem contumacia, quæ sit mortalis. patet ex dictis q. præcedente dub. 6. & 7. patebit etiam ex dicendis de eius effectibus, ex quibus constabit esse penam grauissimam, per quam aliquis fiat tãquam ethnicus, & publicanus, quæ pœna proinde infligi non possit nisi propter grauem culpam. dixi, saltem contumacia, quæ sit mortalis; quia, vt patet ex dictis dub. 7. non semper requiritur, vt ipsum peccatum præteritum, ratione cuius fertur excommunicatio, seorsim sumptum sit mortale, sed sufficit, vt ipsa inobedientia, quæ complet causam excommunicationis, sit mortalis.

Ex his patet legem, quæ aliquid præcipit, vel prohibet sub pœnâ excommunicationis latæ sententiæ, grauiter obligare, seu sub mortali ad sui obseruationem.

Cõtrouertitur verò an obliget sub mortali, quâdo præcipit, vel prohibet sub pœnâ excommunicationis ferendâ à iudice. aliqui censent nò aptè colligi ex eo cap. obligare sub mortali, si requiratur præuia monitio, secus verò, si nò requiratur. Sed dub. 12. q. præcedentis censuimus semper requiri præuiâ monitionem, quantumuis in iure recernatur, vt propter aliquod crimen feratur excommunicatio. quo etiam posito dico verius videri huiusmodi legem obligare sub mortali, nisi planè constet de contrario. ita varij quos citat, & sequitur Suarez disp. 18. sect. 3. num. 20. quia etiam eo casu excommunicatio propriè fertur propter transgressionem legis, & non propter contumaciam complementem causam, ergo ipsa lex debet sub mortali obligare. Confir. lex præcipit iudici, vt pro tali transgressionem ferat excommunicationem: vt autè hoc præceptum sit iustum, debet supponere sufficientem causam, propter quam feratur excommunicatio.

Nec repugnant varia iura, quibus videtur præcipi, vt feratur excommunicatio propter aliqua, quæ non videntur excedere limites peccati venialis sepositâ contumaciâ, quâ quis nò parer iudici momenti, quamuis enim res, quæ præcipitur, vel prohibetur, interdum videatur secundum se leuis; spectato tamen fine præcipientis, qui grauis est, & ad quem potest grauiter conducere id quod præcipitur, vel prohibetur, non est dicenda leuis.

Notandum quòd licet causa sufficiens, propter quam ferri possit maior excommunicatio, sit peccatum mortale externum; non tamen propter quodlibet prudenter ferri possit, quod satis indicat

Resoluitur cum distinctione.

7.

Conclus. 3.

8.

Corollar.

9.

Controuertitur.

10.

Resolutio Auctoris.

10.

Non propter quodlibet mortale peccatum prudenter ferri potest

excommu-
nicatio.
Trident.

II.

Conclus. 4.
Cap. N. u.
per.
Cap. statui-
mus.

12.

13.

Petitio.

Resp.

14.

Cap. à no-
bis.
Cap. si quæ.

15.

Difficultas.

16.

Prima sen-
tent.
Sot.
Covar.
Auila.
Toler.

Secunda.
Sylu.
et asq.

Trid. cap. 3. cit. quia facile contemneretur; sobriè ergo, & magnâ circumspectione ferenda est, & non nisi deficientibus alijs medijs. vt Trid. loco cit. Vnde non est eo medio vtendum, quando executio realis, vel personalis fieri potest, vel suppetit alia ratio damni auertendi. vt si persona, quæ furtum commisit, possit conueniri coram iudice seculari, qui paratus est ius dicere, vel si possit haberi pignus.

Dico 4. excommunicatio minor incurrere potest etiam propter peccatum veniale. patet ex cap. *nuper*, de sententia excommunicationis, & cap. *statuimus*, eodem titulo, in 6. ex quibus patet posse incurrere minorem excommunicationem propter colloquium cum excommunicato, item propter salutationem &c.

Aduerte quoddam licet sufficiat peccatum veniale ex parte materie ad incurrendam minorem excommunicationem; non videatur tamen sufficere veniale ex defectu perfecti vsus rationis; quia pœna non videtur infligi, nisi propter actum, qui quantum ex se est, & ex modo quo fit, sufficit ad mortale constituendum: atque adeo solam intelligitur infligi propter actum malum prouenientem ex perfecto vsu rationis.

Petes, quomodo tam grauis pœna infligi possit pro culpa veniali, cum non videatur villo modo proportionata?

Resp. licet in se videatur magna, quia tamen refrigerante charitate non tanti sit separatio à Sacramento, potest censeris lenis pœna; & culpa leui proportionata, presertim cum ex iuris dispositione facile tolli possit, quamuis aliquis in particulari possit illam censere grauem.

DUBIUM III.

De effectibus minoris excommunicationis.

EXCOMMUNICATIO minor, vt patet ex cap. *à nobis*, de exceptionibus, cap. *ult.* de clerico excommunicato &c. ministrante, cap. *si quem*, de sententia excommunicationis, hominem remouet à perceptione Sacramentorum, ita vt, per se loquendo, irretitus minori excommunicatione recipiens aliquod Sacramentum, antequam ab ea absoluitur, peccet mortaliter: quia contrahit præcepto Ecclesiastico in re graui. vnde non potest recipere Eucharistiam, Confirmationem, Ordinem &c. nulla tamen propter huiusmodi peccatum incurritur irregularitas, vt patet ex cap. *ultimo* cit.

Controversia est nū remouetur ab administratione Sacramentorum, ita vt peccet præcisè ex eo capite quoddam Sacramenta ministret, quantumvis simul non recipiat. Difficultatem parant iura, quæ sibi inuicem videntur repugnare. nam cap. *ultimo* cit. dicitur: *Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta* conferendo: ibidem tamen dicitur irretitum minori excommunicatione non videri remotum à collatione, sed à participatione Sacramentorum, quæ in sola consistit perceptione, & cap. *à nobis*, cit. dicitur tantum à Sacramentorum participatione remotus. videri etiam potest cap. *si quem*, citatum.

Tres sunt hac de re sententiæ. prima censet eum peccare venialiter. ita Sotus dist. 22. q. 2. art. 3. in principio, Covar. in capitulum *alma mater* parte 1. §. 8. num. 2. Auila 2. p. cap. 6. disp. 12. dub. 3. in 3. sententia. Tolerus lib. 1. cap. 17.

Secunda asserit peccare mortaliter. Sylu. verbo *excommunicatio*. 4. nu. 1. Vázquez dub. 1. de excommunicatione num. 5.

Tertia negat villo modo peccare ex eo capite. Nauar. cap. 27. nu. 24. Suarez disp. 24. sect. 2. nu. 5. & alij. quæ sententia videtur verior. & quidem sententia videtur minus solidè dicere peccare venialiter. quia peccatum veniale non potest colligi ex solâ rei naturâ, cum sepositâ lege positâ prohibente administrationem Sacramenti ei, cui interdictus est vsus, & perceptio eiusdem, non possit villo modo ostendi, qui non potest licite recipere Sacramentum, non posse licite illud ministrare. Confir. illæ actiones ita sunt disparatæ, vt administratio non necessariò respiciat receptionem eius, qui ministrat; ergo ex eo quoddam receptio sit alicui prohibita, non sequitur administrationem esse illi etiam venialiter illicitam. quoddam si dicatur esse prohibitam administrationem lege positâ canonicâ, minus solidè dicitur solam esse veniale peccatum ministrare Sacramentum, cum huiusmodi administratio sit res grauis. Confr. omnium consensu ministrare Sacramentum in maiori excommunicatione, per se loquendo, est mortale, quia scilicet obiectum legis prohibentis est graue. si ergo idem prohibeatur irretito minori excommunicatione, is ministrando mortaliter peccabit, hoc præmissis. Probatur eadem sententia in genere, non videtur posse sufficienter colligi exire irretitum minori excommunicatione non posse Sacramenta ministrare, ergo non est dicendum præcisè ex eo capite illum peccare, consequentia probatur, hoc vel illud non posse facere ratione censura, non oritur ex iure naturæ, vel diuino, vt in sequentibus ostendimus, sed ex iure positio humano, constitutæ scilicet, vt per illam, vel illam censuram hæc, vel illa prohiberentur. antecedens verò probatur ex capitulo, *à nobis*, & cap. *si quem* cit. quibus denotatur irretitum minori excommunicatione solam remoueri à Sacramentorum participatione, seu perceptione, quod etiam repetitur cap. *ultimo* cit. igitur ex iure non potest sufficienter colligi irretitum minori excommunicatione peccare Sacramenta ministrando.

Dices colligi ex cap. *ultimo*, verbis initio difficultatis cit.

Resp. verba ex alijs cap. relata esse clarissima, & in illis haberi solum prohiberi perceptionem Sacramentorum, & proinde contra illa non posse præualere verba obsecutoria cap. *ultimi* cit. quæ potius sunt ita explicanda, vt vis aliorum verborum subsistat, quam contrâ. Dicendum ergo, quoddam licet ea verba rem videantur reddere difficultem, non sit tamen recedendum ab alijs iuribus claris, imò nec ab eo, quod in eodem cap. dicitur conformiter ad alia iura citata, & proinde dicendum illa verba: *Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta*, referenda ad initium cap. hoc sensus: si celebrat minori excommunicatione ligatus, grauius peccat conferendo Ecclesiastica Sacramenta, scilicet sibi ipsi, non præcisè ipsâ collatione, sed quia illè idem, qui confert, recipit, cum id necessariò fieri debeat in Missæ sacrificio. vnde illa participatio, *peccat autem &c.* non est vniuersaliter intelligenda, sed solum quoad sacerdotem celebrantem, imò ne quidem respectu illius est formaliter intelligenda, sed tantum consecutiuè, seu quia idem, qui confert, simul recipit.

Dices post illa verba, *peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta*, dicitur: *sed ab eo collata vniuersim non cavent effectum*. quibus verbis significatur, quoddam licet peccet conferens, Sacramentum tamen fortitatur suum effectum, quod nullo modo dici potest iuxta

iuxta datam expositionem, cum iuxta illam recipiens Eucharistiam non recipiat gratiam.

Resp. & id parere difficultatem in hac decretali, verum dici posset non carere effectu etiam gratia, si laborans ignorantia inuincibili suae excommunicationis celebrando communionem sibi prebeat.

Ex tertia sententia, quae verè est probabilis, sequitur, per se loquendo, non peccare sacerdotem irretitum minori excommunicatione, qui alteri praebeat Eucharistiae Sacramentum, item extremam unctionem, qui absoluit à peccatis, similiter Episcopum conferentem Sacramentum Ordinis, Confirmationis, & multò minùs absoluentem ab excommunicatione, vel actus iurisdictionis exercentem, item eligentem, conferentem beneficia, videri potest. cap. vltimum cit.

Sicut autem peccet, siue non, ex praedicto cap. vltimo constat Sacramenta ab eo collata non carere virtutis effectu, quod non tantum verum est hoc sensu, quòd non impediatur effectus characteris, sed etiam illo, quòd praecise ex eo capite quòd aliquis ea receperit ab excommunicato, minori excommunicatione, non impediatur ab executione Sacramenti recepti, v. g. ab exercitio Ordinis.

Alia controuersia hic est, an electio passiva eius, qui est irretitus excommunicatione, minori, sit valida, aliqui censent esse irritam, verum alij probabilius tenent solum esse irritandam, ita Toletus cap. 17. cit. qui plures citat. Vasquez dub. 6. de excommunicatione nu. 12. Suarez disp. 2. 4. sect. 2. nu. 21. & alij. patet ex cap. vlt. cit. ubi dicitur: *Si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda.*

Dices particulam, *irritanda*, commode posse explicari, declarari irrita, idque videtur postulare ratio, quae subiungitur: *Nimirum pro eo quòd ad susceptionem eorum eligitur, à quarum perceptione à Sanctis Patribus est primatus.*

Resp. neg. assump. licet enim aliquando confirmis forma loquendi, *irritanda*, possit explicari per *declaramanda irrita*: id tamen non facile fieri debet, nisi ex antecedentibus, & consequentibus, vel ex alijs circumstantijs ad id cogatur, quod in praesenti non contingit, ergo particula in omni sua proprietate est accipienda, & praesertim in materia poenali, & odiosa, in qua quantum proprietas patitur, verba potius sunt restringenda. Ad probationem dico ratione allatam nullo modo vrgere, vt dicamus particulam, *irritanda*, debere explicari per *declaramanda irrita*, nam certum est seposita iuris constitutione ex sola rei naturà electionem non esse ipso facto irritam propter huiusmodi rationem, igitur si sit irrita, dicendum id provenire ex iure positivo, quod nullum aliud adferri potest praeter cap. citatum, ex quo tamen non sufficienter colligitur.

Confir. ex scopo Pontificis, qui est opponere electionem actiuam innodati minori excommunicatione electioni passivae eiusdem, quòd scilicet excommunicatus minori excommunicatione nullo modo prohibeatur eligere ad beneficia, neque electio ex eo sit irritanda, passiva verò electio eiusdem, licet non sit ipso facto irrita, meritò possit, & debeat irritari.

Potè ex ratione motiua legis patet legem esse intelligendam de electione ad beneficia Ecclesiastica, non verò ad officia secularia, communiter etiam dicitur collationem, praesentationem, esse irritandam propter rationis identitatem, cum electio non alià de causà sit irritanda, quam vt alius beneficium non obtineat.

Petes, an electio eius, cuius ignoratur excommunicatio, sit irritanda; aliqui negant, quia in canone dicitur: *Si tamen scienter talis electus fuerit*, quasi dicatur: si electus fuerit cum eius excommunicatio electoribus fuit nota. Sed alij asserunt, qui volunt particulam, *si scienter*, accipi, vt idem sit, quòd etiam si scienter, quasi dicatur, irretitur talis electio, quamvis electores scientes excommunicationem elegerint: cum enim elector ignorans alterius excommunicationem non videatur voluisse eligere impeditum, iuxta illam sententiam non videtur subesse ratio dubitandi, ob quam electio facta ex ignorantia non sit irritanda, posset autem dubitari, num sit irritanda, si fiat ab eo, qui nouit excommunicationem. Pontifex verò, decernit etiam eo casu irritandam.

Aduerte communi Doctorum sententia tam electores, scienter eligentes innodatum minori excommunicatione, quam electum scientem suam excommunicationem, graniter peccare, quia contraveniunt legi in materia graui, cum eligatur ad id, quòd ex generali sua ratione refertur ab Ecclesia ad susceptionem Sacramentorum, nam beneficium ex sua ratione generali refertur ad susceptionem Sacramentorum.

Nec id repugnat cap. 2. nobis, cit. quia decisio cap. potest intelligi de effectu, qui ipso facto sequitur excommunicationem, quòd scilicet per minorem excommunicationem homo ipso facto solum remoueat à Sacramentorum perceptione: vel dici potest particulam, *tantum*, non necessario excludere concomitantia, quae ad Sacramentorum susceptionem ordinantur.

Ex dictis in hoc dubio patet minorem excommunicationem, prout iam est in usu, vnicum habere effectum, qui eam ipso facto sequitur, licet fortè olim fuerint in usu plures partiales separationes, & ita dici potuerit tunc fuisse plures species minores excommunicationes, nisi dicatur huiusmodi separationes non tam fuisse censuras, quàm simplicem poenam, prohibitionem, vel preceptum.

His pertractatis de minori excommunicatione, agendum de effectibus maioris excommunicationis, qui in iure sunt plurimi, ubi oritur

D V B I V M IV.

Num aliqui effectus excommunicationis ex diuino iure oriuntur?

COVAR. in cap. *alma mater* parte 1. §. 1. censet iure diuino prohibitum communicare cum excommunicatis in rebus diuinis, iure autem humano in ciuilibus, quem sequitur Vasquez dub. 7. de excommunicatione, & pròinde excommunicatum longè potiori iure teneri ex diuino precepto abstinere à sacris functionibus.

Sed contrarium est omnino verius, quòd scilicet nullus effectus excommunicationis propriè, & immediatè oriatur ex iure diuino, sed omnes oriuntur ex humano, pro quo

Suppono quòd licet potestas excommunicandi iure diuino data sit Ecclesiae, ipsa tamen excommunicatio non sit actu eo iure instituta, sed solum iure humano, vnde eodem modo de excommunicatione est discurrendum, quo de obligatione aliarum legum humanarum; atqui obligatio, quae ex alijs legibus oritur, non dicitur esse legis naturalis, vel diuinæ, v. g. non dicimur lege naturæ, vel

Rrr 3 diuinà

22.

Resp. quorundam negatiua affirmatiua a-

23.

24.

25.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

26.

Prob. resolu-
tio.

diuinā obligari ieiunare in quadragesimā, audire sacrum diebus festis &c. igitur neque in praesenti dicendum vllum effectum excommunicationis oriri diuino iure immediate oriri in excommunicato, vel alijs, obligationem ad abstinendum a certis functionibus, imò id videtur inuoluere repugnantiam, scilicet excommunicationem institutam esse iure humano, & tamen nos propter illam obligari ex iure diuino.

Confirm. 1. excommunicatio proprie nihil est aliud, quam moralis quādam collectio prohibitio- num, & vinculorum. vnde si ea sit per Ecclesiam in- stituta, necessarium asserendum est huiusmodi vin- cula, & prohibitiones instituta per Ecclesiam, & quod inde sequitur, obligationem quā in excom- municato, vel alijs resultat, esse solius iuris hu- mani.

Confir. 2. excommunicatus ratione excommu- nicationis secundum Couarr. tenetur ex solo iure humano alios vitare in humanis actionibus, & alij eodem iure tenentur eum vitare, ergo idem dici potest & debet de sacris functionibus. primò, quia non potest dari solida differentia. 2. quia Ecclesia potest etiam prohibere sacras actiones, & constat ex iure, quod prohibuerit excommunicato.

Confir. 3. Ecclesia potest aliquos effectus ex- communicationis suspendere, tollere, alijs reman- entibus, etiam quoad diuina, ergo huiusmodi ef- fectus ortum habent ab Ecclesia, & proinde solo iure Ecclesiastico obligant.

Confir. 4. seposita Ecclesiae prohibitionē nullus tenetur euitare quantumlibet magnum peccato- rem etiam in sacris, v. g. ei ministrando Sacramen- ta, postquam egit penitentiam, neque ille tenetur alios euitare, vel non recipere Sacramenta, ergo obligatio ab his abstinendi ante absolutionem est solius iuris Ecclesiastici.

Dices id non sequi, quia constitutio Ecclesiasti- ca bene potest esse causa, sine qua ius diuinum non obligat, quod in praesenti contingit, quia diuino iure tenemur vitare eum, quem Ecclesia vitandum decreuerit.

Resp. 1. secundum illum discursum dicendum esset omnem obligationem legis humanae esse iuris diuini, seu nos iure diuino obligari ad id quod lege humana praescriptum est, & proinde etiam di- cendum nos diuino iure obligari euitare excom- municatum in humanis, & ciuilibus functioni- bus.

Resp. 2. optimè sequi, quia lex humana iusta aliquid praecipiens, vel prohibens non solum dicitur applicare legem naturae, vel diuinam, sed ip- samet dicitur obligare per modum causae mor- alis particularis, quamuis non nisi virtute sibi communicata lege naturae, & diuinā, dictante pa- rendum superioribus, pro quo

Notandum aliud esse nos ad aliquid obligari le- ge naturae, vel diuinā, aliud verò nos obligari ali- quā lege, vim suam ab illis habente; vt obligemur lege naturae, necesse est, vt etiam praenueniendū om- nem legem positiuam ad aliquid obligemur, v. g. ad non furandum, vt obligemur diuinā lege, requi- ritur vt obligatio immediate inducatur a Deo; si verò lex immediate oriatur ab humana potestate, obligatio inde resultans dicitur obligatio legis hu- manae, vel iuris humani, quia nimirum immedia- ta causa talis obligationis est lex humana sine qua non esset talis obligatio, licet ea non obliget, nisi in virtute dictaminis naturalis: obediendum est supe-

rioribus. vnde patet quod non teneamur iure diui- no vitare excommunicatum in sacro audiendo, ex eo quod Christus Matth. 18. dixerit: *Sin rita sicut eth- nicus, & publicanus.* quia per hoc Christus noluit absolute prohibere communicationem cum tali, sed tradere, quod debeamus Ecclesiae parere, talem fugiendo, vbi accesserit Ecclesiae praecipuum, & iux- ta modum quo illa id praeeperit.

Ex quo sequitur quod seposita cooperatione in con- peccato alterius, vi diuini praeccepti de vitando ex- communicato non teneamur negare Sacramen- tum excommunicato tolerato.

D V B I V M V.

*Virum excommunicatio suos effectus
fortiatur vbicumque excommuni-
catus existat?*

D V B I V M non est, quando excommunicatio lata est à Pontifice vel Concilio Generali, quin possit suum effectum sortiri vbicumque ex- stat excommunicatus, cum hi iurisdictionem suam valeant exercere in tota Ecclesia, & ferre senten- tiam, quae vbique obliget. sed queri potest de Epis- copis, & alijs habentibus restrictam iurisdictionem. hi enim non videntur posse vel lege, vel sen- tentia ferre excommunicationem, quae sortiatur suos effectus extra eorum territorium, cum alibi non habeant iurisdictionem, & non possint alios obligare, imò nec eum, qui fuit subditus, postquam subditus esse desijt.

Confirm. quantumcumque iudex secularis ali- quem condemnarit, si id, ad quod condemnauit, pendeat in futurum, reus non potest ad id obligari postquam desijt esse eius subditus, & multo minus alieni obligantur etiam indirectè virtute illius sen- tentiae, his non obstantibus.

Resp. per se loquendo, excommunicationem legitimam vbique suos effectus sorti, & ligare ex- communicatum, vbicumque existat, patet ex ipso sensu, & vsu Ecclesiae. nam per se loquendo, ex- communicatus ab vno Episcopo nullibi potest percipere Sacramenta.

Confirm. 1. hac de causa mitti solent ad vicinos nomina excommunicatorum.

Confirm. 2. Ordinarijs, vel etiam delegatis, qui aliquem excommunicauit, potest communi- cantes cum eodem excommunicare, si tamen moniti non desistant, quamuis alius non sint eius subditi, ergo signum est censuram, per se loquendo, vim suam vbique obtinere.

Ad ea, quae in contrarium adferuntur
Resp. provenire ex voluntate Ecclesiae, quae in censuram instituit, vt ea vbique vim suam habere- ret, quantumvis lata ab Episcopis, vel etiam alijs non habentibus iurisdictionem in totam Eccle- siam: quicumque habet iurisdictionem non impo- ditam in foro contentioso potest excommunicare sibi subditum, quam excommunicationem Ponti- fex vult vim suam vbique, & respectu cuiusvis for- titi. Vnde non est in potestate Episcopi ferre ex- communicationem nolle, vt ea obliget externos ad non communicandum cum eo, quem excom- municauit. 2. non est in eius potestate non obligari suo modo illā eadem sententia, vnde si communicatus excommunicato a se, antequam is legitimè ab- soluatur (quod non fit per huiusmodi commu- nicationem, vt patet cap. cum defideres, de sententijs excom-

excommunicationis) peccat graviter vel leviter iuxta conditionem actionis, in qua communicat, & incurrit minorem excommunicationem, quamvis enim respectu sui ipsius non habeat vim coercitivam, & punitivam, tamen virtute institutionis ipsius excommunicationis, & ex iure communi, obligatur suo modo servare excommunicationem à se latam, etiam vitando excommunicationem à se, eadem suo modo astringit superiorem, ut scilicet non communicet cum excommunicato ab inferiori ante absolutionem, & si faciat, etiam incurrit minorem excommunicationem.

D V B I V M VI.

De effectu maioris excommunicationis, qui est privare communibus Ecclesiae suffragijs, & orationibus.

MAIOREM excommunicationem parere hunc effectum patet ex cap. *sacris*, de sententia excommunicationis, & colligitur ex cap. *à nobis*, 2. eodem titulo, dico, communibus Ecclesiae suffragijs, & orationibus, quia non privatur orationibus privatis, ut communiter Doctores; unde licet privata intentione orare pro excommunicato etiam nominatim denunciato, ut in precibus quas aliquis privatim fundit, item in Memento.

Hinc licet applicare etiam preces publicas quatenus sunt ex privata intentione; quia secundum hanc considerationem non sunt nomine Ecclesiae, & nullibi est prohibitum privatim orare pro excommunicato, & ita sentiunt multi, quos citavi in materia de sacrificio, dub. 12. in fine conclusionis.

Potes, an liceat publica suffragia applicare ei, qui innocens existens secundum allegata probatus nocens, est excommunicatus?

Resp. licet; quia, ut supra diximus, excommunicatio hoc casu in re ipsa est nulla, & invalida, tantumque obligat ratione scandalum, & in quantum necesse est, ut potestas Ecclesiastica non censetur contemni, non licet tamen nominare, ubi periculum esset scandalum, hoc praemisso.

Cum per Concil. Constantiense, de quo infra, possumus communicare cum excommunicato tolerato, queri potest, an communia Ecclesiae suffragia possint pro tali offerri: negat Suarez disp. 9. sect. 2. num. 17. & sequentibus; & alij. asserit Navar. cap. 27. num. 36. & alij. Sed

Resp. iuxta dicta dub. 12. cit. quod scilicet non liceat offerre suffragia Ecclesiae ab ea instituta, & quorum fructus ex eiusdem Ecclesiae voluntate proveniunt: cum enim Ecclesia nullum velit favorem prestare excommunicatis toleratis, non vult huiusmodi suffragia eis applicari, v. g. fructum horarum canonicarum, orationum, quae in Missae sacrificio ab Ecclesia adiunguntur.

Unde si quis tanquam minister publicus nomine Ecclesiae ea offerat pro excommunicato tolerato, graviter peccat. Licet tamen ipsum sacrificium pro huiusmodi excommunicato tolerato offerre, cum enim in nostro casu minister ex concessione Ecclesiae possit communicare cum excommunicato, ex eo capite non peccat offerendo pro eo sacrificium: non peccat etiam quod sacrificium offerat pro eo, qui eiusdem sacrificij fructum non possit percipere, quia potest re ipsa percipere, nam licet sacrificium dicatur, & sit commune bonum

Ecclesiae à Christo relictum: ita tamen relictum est, ut efficax applicatio fiat per ministrum offerentem in persona Christi, neque potest Ecclesia sua prohibitione vel voluntate efficere, ut is fructum non percipiat, pro quo sacerdos offert re ipsa, si non habeat aliunde impedimentum; unde, ut loco citato diximus, si quis offerat pro nominatim excommunicato non habente aliunde impedimentum, is fructum percipiet, nam licet Ecclesia possit prohibere, ne quis sacerdos pro tali sacrificium offerat, atque adeo prohibuerit, ut patet ex generali prohibitione, quae vetat suffragia communia offerri pro excommunicatis, non potest tamen efficaciter impedire, quod minus fructum percipiat, si quantum ex se est, sit capax.

Queritur etiam potest num publicae orationes fieri possint pro excommunicatis, qui sunt in gratia, & ostendunt signa poenitentiae? affirmant plerique, eo quod Ecclesia non videatur velle sua suffragia subtrahere iis, qui Deo sunt reconciliati, ita Navar. supra. Couar. in cap. *alma mater* parte 1. §. 6. num. 4. conclus. 9. & plures alij. negat Suarez disp. cit. sect. 3. num. 2. quod videtur omnino verius, patetque ex capp. citatis initio dubij, ex quibus constat, quod quamdiu durat excommunicatio, non licet suffragia Ecclesiae pro aliquo offerre. constat autem sola contritione, & per solum statum gratiae non tolli excommunicationem, sed opus esse absolutione, idque facit ad reverentiam censuram, quod scilicet fideles intelligant se quantumcumque iustos privari suffragijs Ecclesiae, donec absolvantur.

Aduerte tamen non esse improbabile licere applicare communia Ecclesiae suffragia ei, cuius excommunicatio est occulta, si mortuus est in gratia, ut Suarez disp. 7. sect. 1. num. 7. in fine, cum enim in eo casu communius, moraliter loquendo non possit impetrari absolutio sine aliqua defuncti infamia, potest sine peccato negligi; non videtur autem Ecclesia velle privare hominem communibus suffragijs, quo casu non possit absque nota absolvi ab excommunicatione. capitula cit. aperte agunt de eo, cuius publica, & nota erat excommunicatio.

D V B I V M VII.

De alio effectu, qui est prohibere ne excommunicatus recipiat Sacramenta.

CV excommunicatio maior habeat effectus minoris, ut passim tenent Doctores, & colligi potest ex cap. *à nobis*, de exceptionibus, & ex cap. *si quem*, de sententia excommunicationis, ex quibus etiam constat minorem excommunicationem aliquem excludere à perceptione Sacramentorum, sequitur ratione maioris excommunicationis aliquem repelli à Sacramentis, ita ut, per se loquendo, graviter peccet excommunicatus qui ante legitimam absolutionem recipit Sacramenta. idem probari solet etiam ex cap. *cum illorum*, de sententia excommunicationis, sed ibi solum fit mentio Ordinis, propter cuius susceptionem poena aliqua incurritur, ut alibi dicemus, propter susceptionem aliorum Sacramentorum in excommunicatione, nulla poena ipso facto incurritur.

Dixi, per se loquendo, graviter peccare excommunicatum, qui recipit Sacramentum ante legitimam absolutionem; quia per accidens potest ex-

36.

Quaest.

NAVARR.
COHARR.
Resolutio
negativa.
SHAR.

37.

38.

Cap. à nobis.
Cap. si quis.

Cap. cum illorum.

39.

culari à peccato. ut si inuincibiliter ignarus censuræ Sacramentum recipiat; item si grauem infamiam incurreret, nisi suo tempore reciperet Sacramentum, cum tamen non sit, qui possit absolueri ab excommunicatione reservatâ. propter quam causam sacerdos, cuius excommunicatio est occulta, quique non potest sine graui notâ cessare à sacro faciendo, potest celebrare, nec ob id incurrit irregularitatem; cum in præsentî materiâ ea non incuratur absque peccato. similiter poterit recipere ordines, si ratione beneficij teneatur, nec possit absque notâ subterfugere, vel beneficium absque graui dimittere, & ita de similibus casibus est iudicandum. non etiam peccat si graui metu adigatur ad Sacramentum suscipiendum, quia prohibitio Ecclesiastica non intelligitur cum tanto rigore.

Additis casibus, quibus ex parte censuræ non impeditur, quod minus licet Sacramenta recipiat, posse eorundem fructum percipere, cum possit esse legitimè dispositus ad illum percipiendum per statum gratiæ; qui status non necessariò impeditur per excommunicationem.

Inter auctores constat, quantumvis excommunicatus peccet recipiendo Sacramentum, ipsum Sacramentum esse validum, seu excommunicationem non obstat validitati Sacramenti, si saltem Pœnitentiam excipiamus.

De quâ controuertitur, quibusdam asserentibus absolutionem sacramentalem impensam excommunicato esse nullam. ita sentiunt plures, cum quibus sentit Vasquez dub. 4. de excommunicatione num. 9. quin imò idem tenet de eo, qui solum ligatur minori excommunicatione, quia cap. ultimo de clerico excommunicato &c. ministrante, dicitur à participatione sacramentorum remotus.

Sed alij probabilius censent posse subsistere sacramentalem absolutionem impensam excommunicato antequam absoluat ab excommunicatione. ita plures, quos citat & sequitur Suarez disp. 10. sect. 3. num. 9. Valentia tomo 4. disp. 7. q. 17. puncto 2. §. *esse autem Sacramentum*. Sairus tomo 1. lib. 2. cap. 2. num. 3. qui plures citat. pro quo

Notandum quod certum sit, per se loquendo, non subsistere, si quis neque iuris, neque facti ignarus procurat absolutionem à peccatis, antequam absoluat ab excommunicatione, cum in eo peccet, quod peccatum commissum in Sacramento, & obstat sufficienti contritionis obstat validitati Sacramenti. dicimus tamen fieri posse, ut ipsa absolutio à peccatis subsistat, quia potest inueniri in pœnitente legitima confessio, & contritio, v. g. in ignorante suam excommunicationem. nulla enim in hoc apparet etiam moralis repugnantia; imò excommunicatum posse esse in statu gratiæ passim supponunt Doctores & iura, igitur ex parte partium materialium ipsius Sacramenti, similiter ex parte dispositionis, nihil obstat, quod minus Sacramentum possit esse validum, nihil etiam obstat ex parte sacerdotis, seu ministri, quia ex nullo iure ostendi potest, quod per excommunicationem aliquis in genere loquendo subtrahatur ministro iurisdictionis, ille ergo potest validè formam proferre, licet non præmittat absolutionem ab excommunicatione.

Dices, cap. ultimo citato dicitur, *remotus*, quo significatur excommunicatum esse incapacem Sacramenti, quantum scilicet Ecclesia potest reddere incapacem, quod fieri potest in Sacramento pœ-

nitentiæ, Ecclesia subtrahente excommunicatum iurisdictioni ministrorum, antequam absoluat ab excommunicatione.

Resp. negando assumptum; quamvis enim possit subtrahere iurisdictionem eo modo, quo ponitur in argumento: non tamen sufficienter constat subtraxisse, ergo in materiâ penali non debemus asserere id fecisse.

Confir. particula, *remotus*, potest commodè explicari, quod solum contineat prohibitionem recipiendi Sacramenta ante absolutionem à censurâ, imò respectu Eucharistiæ &c. ita necessariò intelligitur, ergo etiam respectu Pœnitentiæ ita potest intelligi, & commodius reipsâ intelligitur.

Dices posse diuersimodè intelligi iuxta conditionem Sacramentorum.

Resp. videri id gratis dici sine sufficienti fundamento in verbis legis, cum ipsum verbum consummum sit potius in minorem partem accipiendum.

Confirm. si propter conditionem Sacramenti pœnitentiæ dicendum sit per particulam, *remotus*, Sacramentum reddi irritum, quia videlicet Ecclesia potest subtrahere iurisdictionem à ministro, quam censetur subtrahere per prædictam particulam, dicendum etiam esset matrimonium excommunicati non subsistere, quia Ecclesia potest illud irritare, vel reddendo excommunicatum inhabilem ad contrahendum, vel reddendo consensum eius illegitimum, quod censetur facere per particulam, *remotus*, id autem nullus asserit; ergo nec asserendum est prius.

Aduerte quod licet, per se loquendo, excommunicatus etiam toleratus peccet Sacramentum recipiendo, quia per extraiugantem, *Ad eundem*, nullus ei fauor præstatur; alij tamen ministrantes non peccent propriè violatione censuræ, quod Sacramentum indignè ministrent, iis scilicet casibus, quibus non possunt ministrare, de quibus questione 64. artic. 6. Qui ministrant non toleratis extracausis, quibus illi possunt recipere, non solum peccant, quod ministrant indignis Sacramenta, sed etiam directè violatione censuræ. vnde committunt multiplex peccatum in confessione explicandum; excusari tamen possunt à peccato propter ignorantiam censuræ alterius, vel quod graui metu adigantur ad Sacramentum ministrandum.

DVBIVM VIII.

De effectu excommunicationis, qui est impedire, ne sacerdos possit celebrare, vel ministrare Ecclesiastica Sacramenta.

QVOD excommunicatus, per se loquendo, non possit celebrare, patet ex cap. *laures*, cap. *il*. Cap. *laures*, cap. *fraternitati*, de clerico excommunicato &c. ministrante. peccat ergo mortaliter celebrans, quantumvis aliis sit toleratus, cum & materia præcepti sit grauis, & nullus hac in parte præstetur fauor excommunicatis per extraiugantem, ad eundem, ut aliquoties dictum est.

Dixi, per se loquendo; quia per accidens variis casibus potest excusari à peccato; primò enim si excommunicatus etiam nominatim, graui metu adigatur ad celebrandum, modò id non fiat in contemptum censuræ, & religionis, non peccat celebrando.

40.

Quæsitum.

Vasq.

Respons.
Auctoris.Suar.
Valent.
Sairus.

41.

Obiectio.

brando. v. g. si princeps volens audire sacrum die Dominico, nec habens alium, quam nominatim excommunicatum, illum grati metu adigat, vt celebret, hic si non possit commodè declinare, potest non obstante censurâ celebrare absque peccato.

Secundus.

2. Si excommunicatus non possit abstinere à sacro faciendo absque infamiâ, vel scandalo, quod non tantum verum est in eo, cuius excommunicatio est planè occulta, sed etiam in eo, cuius excommunicatio in aliquo loco est publica, quamvis enim hypothesis non ita possit inveniri respectu loci, in quo publicè constaret de excommunicatione: si tamen excommunicatus ad alium locum se transferat, in quo eius censura est ignota, nec possit ibidem sine notâ abstinere à sacro, potest sine peccato, & violatione censuræ celebrare.

Tertius.

3. Si id sit necessarium, vt detur communicio moribundo, cui aliter non possit succurri; cum enim in illo articulo communicio variis casibus possit esse moribundo necessaria ad salutem, Ecclesia non videtur cum tanto periculo, & spiritali detrimeto fidelium prohibere excommunicato, ne celebret, propter quam rationem si sacerdos ipsemet excommunicatus sit mortis vicinus, nec habeat alium, cui possit confiteri, & à quo possit Eucharistiam recipere, potest celebrare, & se ipsum communicare.

44.

Obiectio.

Dices, sacerdos non potest eo casu celebrare sine praviâ contritione, quam si eliciat, iam constituitur in statu gratiæ, & per consequens non habebit opus Eucharistiâ, & proinde ex eo capite non poterit celebrare.

Resp.

Resp. concedendo quidem non posse celebrare, nisi conetur elicere contritionem, atque adeo, nisi bonâ fide existimet se contritum; si tamen eam re ipsa non habeat, non iustificandum sine Sacramento, atque adeo Sacramentum posse illi conferri necessarium, si non omnimodâ necessitate, saltem ad hoc, vt certius gratiam comparet, & certius disponatur ad vitam æternam consequendam, atque adeo ex eo cap. posse celebrare.

Quartus.

4. Pastor excommunicatus toleratus potest celebrare, vt subditi sacrum audiant die præcepto, si id requirant, alio deficiente, qui possit substitui, quia subditi petendo non peccant, cum ius habeant, & per extravagantem, *Ad emendam*, non vententur cum eo communicare: vnde sacerdos sacrum faciens ad illorum instantiam non peccat, nec solum pastor, sed etiam alius sacerdos excommunicatus toleratus, rogatus potest ob populi utilitatem celebrare, nullo tamen modo potest sese ingerere.

Vtrum.

Vtrum excommunicatus celebrans iis casibus, quibus iure non potest, incurrat irregularitatem, suo loco dicitur.

55.

Cap. aliud.

Quod similiter excommunicatus, per se loquens, non possit ministrare Sacramenta, patet cap. *Aliud*, cit. Dixi, per se &c. quia per accidens in quibusdam casibus potest Sacramentum absque peccato ministrare, verbi gratia Sacramentum poenitentiae in articulo mortis alio deficiente, iuxta dictâ quaest. 7. de Sacramento poenitentiae dub. 5. quod etiam verius est de heretico, quamvis aliqui id negent.

46.

Extra illum articulum excommunicatus non toleratus, non potest etiam validè absolvi eo loco, vbi censura est publicè nota, quia Ecclesia eius iurisdictionem suspendit, an alibi, vbi censura

est ignota, absolutio similiter sit inualida, dubitari potest.

Sed verius est valere, si titulum habeat coloratum, v. g. si ei sit collatus pasttoratus, vel si assumptus sit in vicarium alicuius pasttoris, quemadmodum enim actus iudicis, qui à parte rei habebat impedimentum, habebat tamen titulum coloratum, sunt validi: ita in præsentem dicendum valere absolutiones talis excommunicati, Ecclesiâ assistente ad singulos actus, & illos ratos habente, ne alioquin animæ illaqueentur. secus dicendum quando aliquis poenitens nesciens excommunicationem etiam eius, qui est nominatim excommunicatus, bonâ fide procedit, vbi censura est publica.

47.

48.

Coroll.

Ex dictis sequitur, quòd si quis confiteatur nominatim excommunicato eo loco, vbi censura passim ignoratur, & habet titulum coloratum, absolutio possit esse valida. videri potest Auila 2. parte cap. 6. disp. 3. dub. 1. §. *hinc sequitur*.

49.

Petido.

Vsq.

Petes, an nominatim excommunicatus possit validè absolvere à venialibus? affirmat Valquez còmo 4. quaest. 93. art. 1. dub. 6. num. 8. quia sacerdos iure diuino habet iurisdictionem, & materialiter applicatam respectu venialium. Sed omnino verius est, per se loquendo, non valere. pro quo suppono quòd supra suo loco ostendimus, omnino verius esse iurisdictionem etiam respectu venialium iure Ecclesiastico sacerdotibus competere, quam iurisdictionem Ecclesia possit suspendere; suspendisse autem ex eo patet, quòd suspendit iurisdictionem nominatim excommunicati. & ita tenet Auila disp. cit. dub. 1. concl. 3.

Resp. neg.

Nominatim excommunicatus non solum potest licitè, & validè absolvere in mortis articulo, vt iam diximus, in defectum alterius, verum etiam in necessitate defectu alterius potest baptizare; quia extrema, vel grauis necessitas proximi facit, vt præceptum Ecclesiasticum non censetur hic, & nunc vim suam retinere. dixi, defectu alterius, quia si adsit alius non similiter impeditus, qui velit baptizare, sacerdos nominatim excommunicatus, etiam pastor, non potest absque peccato baptizare, cum respectu illius nulla subsistat necessitas, quæ erat causa excusans eius actionem à peccato. vnde etiam eo casu sacerdoti nominatim excommunicato præferendus est laicus non impeditus. videri potest Suarez disp. 11. sect. 1. num. 12.

41.

Petitio.

Petes, an defectu alterius sacerdos nominatim excommunicatus possit solemniter baptizare? videri potest quòd non, cum solemnitas baptismi non sit necessaria ad salutem baptizandi.

Confirm. in concursu laici cum sacerdote excommunicato laicus est præferendus, vt iam dictum est, cum tamen laicus non possit solemniter baptizare; igitur quando propter defectum alterius sacerdos nominatim excommunicatus potest baptizare, non potest id solemniter præstare.

Respons.

Resp. tamen videri probabilius, quòd possit, quia sacerdos, respectu cuius cessat vis præcepti Ecclesiæ, videtur posse conferre baptismum cum omni eâ caeremonia, quam ex suo gradu potest adhibere, & cum quâ ex grauissimo Ecclesiæ præcepto baptismus est conferendus ab eo, qui huiusmodi caeremonias adhibere potest.

Potest etiam excommunicatus non toleratus in necessitate præbere Eucharistiam, vel conferre extremam unctionem: cum enim hæc Sacramenta sint ad salutem utilissima, & possint interdum esse necessaria, potest moribundus esse in graui neces-

sitate

51.

Coroll.

sitate illa recipiendi. propter quam necessitatem cessat vis præcepti Ecclesiastici, quo excommunicatus prohibetur Sacramenta ministrare.

Ex dictis videtur sequi, quod contrahentes matrimonium in excommunicatione non solum peccent mortaliter, eò quod Sacramentum recipiant in excommunicatione, sed etiam ex eo quod conferant, cum iuxta communem sententiam contrahentes sint ministri huius Sacramenti. non videtur tamen improbabile, quod ex eo capite non peccent contra censuram; quia si bene perpendantur canones, quibus vetatur excommunicatus ministrare Sacramenta, solum agunt de clerico.

Hactenus dictum est de excommunicato non tolerato Sacramenta ministrante, quatenus scilicet peccet, vel non peccet, & quatenus eius absolutiones sint, vel non sint validæ.

52.

Quoad toleratum dicendum, quod licet peccet, si se ingerat administrationi Sacramentorum, ita ut ultro se offerat ad illa conferenda, & etiam non rogatus: si tamen non censeatur se ingerere, sed ea conferat aliis petentibus, non peccat. quia cum alij non teneantur eum vitare etiam in Sacramentis, non peccant contra censuram, quod ab eo petant Sacramenta, nec etiam peccant quod eum inducant ad peccatum. & proinde non apparet ex quo capite peccet excommunicatus. quia excommunicatus non potest dici peccare, in eo, quod iuxta qualitatem actionis, quæ ab eo petitur, conuerteretur cum aliis iisdem petentibus. unde Sotus in 4. distinct. 1. quæst. 5. art. 6. in 6. propositione censet pastorem excommunicatum posse induci ad Sacramentum ministrandum, quamvis propositione 7. existimet non posse induci eum, qui non est pastor.

Sotus refellitur.

Verum ex ratione à nobis factâ patet utrumque posse induci. quia non fundamur in eo, quod pastor teneatur Sacramenta suo parœciano ministrare, sed in eo quod alij possint cum illo conuersari absque violatione censure iuxta qualitatem actionis, in qua conuersari cupiunt, & quod sacerdos non se ingerens, sed conuersans rogatus ab aliis non peccet, quæ ratio etiam locum habet in eo, qui non est pastor. Unde non solum pastor rogatus potest absque peccato præbere Eucharistiam suo parœciano petenti, sed etiam alius sacerdos toleratus, à quo similiter Sacramentum petitur. nec id vllum continet absurdum, & infra ostenditur id esse probabile, etiam si detur copia alterius, à quo Sacramentum posset recipi. nec quidquam contra probant ea quæ adfert Vasquez dub. 3. de excommunicatione num. 1. & sequentibus.

D Y B I V M I X.

De effectu excommunicationis, qui est privare excommunicatum diuinis officijs.

53.

Cap. illud.
Cap. nuper.

EXCOMMUNICATIONEM hunc effectum habere tenent communiter Doctores, & patet ex cap. illud, de clerico excommunicato &c. ministrante, item ex cap. nuper, de sententiâ excommunicationis; hinc, per se loquendo, excommunicatus non potest sacro interesse, non potest interesse officio canonico, publicæ supplicationi, non potest in templo cantare Capitula, Collectas, Epistolam, Evangelium, non potest benedicere chrisma, templa, calices, sponsores, candelas &c.

Vnde Episcopus excommunicatus nihil horum licite facere potest. imò si quis illa diuina exerceat eo modo, quo possunt exerceri à solis ordinatis, ita ut censeantur exercitium ordinis, communis sententiâ sit irregularis, de quo in materiâ de irregularitate. unde etiam simplex sacerdos excommunicatus consecrans altare ex commissione, dicitur irregularis, eò quod Ecclesia soli sacerdoti id soleat committere. huiusmodi tamen benedictiones factæ ab excommunicatis non sunt irritæ, ut patet ex sensu Ecclesiæ.

Aduerte ex cap. responsio, de sententiâ excommunicationis, excommunicatum etiam non toleratum posse concioni interesse.

Ex dictis sequitur, quod si excommunicatus sit non toleratus, alij non possint cum eo publice officium recitare, vespers audire, supplicationi interesse ita ut censeantur moraliter communicare cum illo in diuinis. unde si talis adsit, moneri debet ut recedat; si persistat, nec velit recedere, totum est relinquendum. videri potest Clem. 2. de sententiâ excommunicationis, ubi ij qui nominatim moniti à celebrantibus, ut exeant, præsumunt remanere, incurrunt nouam excommunicationem Papæ referuatam.

Quod si permaneat, populus non potest cum eo diuina audire, sed debet discedere. si sacerdos sacrum faciens nondum inchoauerit canonem, debet omnia imperfecta relinquere, ut indicatur Clem. cit. & tradit glossa ibidem, verbo, imperfecta. si consecrarit, pergat vsque ad communionem inclusuè, reliqua verò perficiat in sacristiâ, vel alio decenti loco: si verò inchoato canone nondum consecrarit, variant sententiæ, quibusdam negantibus posse pergere, alijs affirmantibus. itaque sacerdos eo casu potest facere, quod vult.

Dixi, ita ut censeantur moraliter communicare cum illo, quia si excommunicatus audiat sacrum in vno altari, qui audiunt in alio non tenentur recedere, cum non censeantur cum illo moraliter communicare. similiter non censeantur communicare cum eodem, si excommunicatus transiens per templum ibidem aliud tractet, vel breuiter priuatim oret. videri potest Henriquez lib. 13. cap. 10. in fine, qui alios citat. non censeantur etiam cum eodem communicare, quando singuli extra diuinum officium in eodem templo priuatim orant. quia qui se ita habent, non censeantur coniungi ad vnâ communionem orationem fundendam. neque etiam peccat excommunicatus ita priuatim orans, quia non prohibetur extra diuinum officium priuatim in templo orare, imò nec prohibetur orare tempore diuini officij, si eo modo faciat, ut censeatur priuatim orare, & non assistere diuino officio. videri potest Henriquez supra.

Petit utrum aliquis alijs obligatus legere horas canonicas, teneatur easdem recitare, si in excommunicationem incidat? videtur enim quod non, præsertim si non sit toleratus, cum Ecclesia non velit eo vti, tanquam legato, vel ministro, per quem oret. & à quibusdam statatur horas ab eo recitatas non sortiri effectum, quem possent fortiori oblatæ ex parte Ecclesiæ.

Resp. tamen obligari, quia Ecclesia non vult eum propter excommunicationem liberare obligatione aliunde ortâ, nec vult ei concedere privilegium omittendi horas canonicas.

Aduerte tamen sacerdotem excommunicatum non posse dicere in officio: Dominus vobiscum, cum id pertineat ad exercitium Ordinis: si tamen recitet,

tet, non videtur grauitur peccare, cum illa materia sit levis. Excommunicatus etiam, non potest cum alio etiam priuatim legere horas canonicas, si tamen legat, aliqui censent non peccare mortaliter. Couar. cap. *alma mater*, parte 1. §. 3. num. 8. Suarez disp. 12. sect. 2. num. 18. Auila 2. parte cap. 6. disp. 8. dub. 4. quia hæc communicatio non est illi specialiter prohibita. nam communicatio in diuinis prohibita intelligitur de solemnibus officiis. unde hæc communicatio generalis solum ratione censetur illi interdicta, ea scilicet, quæ interdicta est communicatio cum fidelibus. hæc autem communicatio in genere communicationis, & auxilij videtur levis.

Quod excommunicatus non peccet, non audienda sacrum die Dominico, vel festo, diximus dubio ultimo post materiam de sacrificio.

D V B I V M X.

De alio effectu qui est priuare Ecclesiasticâ sepulturâ.

EXCOMMUNICATIO hunc etiam parit effectum quod corpus excommunicati non possit sepeliri in loco sacro, seu benedicto, vel destinato sepulturæ fidelium, ut patet ex cap. *sacro*, de sepulturis, & Clem. 1. eodem titulo. idem de hæreticis statuitur cap. *quicumque*, de hæreticis, in 6. quod post extrauagantem, ad *euandam*, intelligi debet de excommunicatis non toleratis, quemadmodum enim aliis uiuis possumus communicare, ita possumus communicare mortuis, & proinde respectu illorum dispositio antiquorum iurum locum non habet.

Quod si excommunicati non tolerati fuerint donati sacrâ sepulturâ, si quidem eorum corpora ab aliis possint discerni, exhumari debent, ut cap. *sacro*, citato. neque diuina officia in eo loco peragi possunt, vel alij sepeliri, antequam exhumantur; imò quantumuis exhumantur, locus indiget reconciliatione, ut alij possint sepeliri, ut cap. *confessio*, de consecratione altaris: ex quo cap. patet locum indigere reconciliatione, quamuis corpora non exhumantur, eo quod discerni nequeant.

Aduerte præterea quod cap. *quicumque*, citato decernatur, ut quicumque scienter præsumunt tradere sacrâ sepulturâ hæreticos (scilicet denuntiatos post extrauagantem, ad *euandam*) incurrant excommunicationem maiorem, à qua nequeunt absolui nisi eorundem corpora propriis manibus publicè exhumant, si uidelicet corpora sepulchrorum valeant discerni. eadem excommunicatio fertur sub simili modo contra sepelientes, credentes, receptatores &c. hæreticorum. consimilis excommunicatio ponitur Clem. 1. cit. de sepulturis.

Excommunicatus nominatim, vel publicus clerici percussor non solum priuatur ecclesiasticâ sepulturâ, sed etiam omni honore funerali, nisi scilicet moriens dederit sufficientia doloris signa. nam qui huiusmodi signa dederit, etiam post mortem absolutus potest in loco sacro sepeliri. imò si contingat illum ante absolutionem sepeliri, potest absolui, & ibidem relinquere.

D V B I V M XI.

De effectu excommunicationis, qui est reddere irritam collationem beneficii factam excommunicato, vel factam ab excommunicato.

MAIOREM excommunicationem ob stare, quod minus valide conferatur beneficium Ecclesiasticum excommunicato patet ex cap. *postulatis*, §. 1. de clerico excommunicato &c. ministrante, ubi dicitur quod clericis excommunicationis vinculo innodatis Ecclesiastica beneficia conferri non possunt, nec illi valent ea licet retinere &c. cum ea non fuerint canonicè consecuti.

Cum verò per extrau. ad *euandam*, nullus fauor præstetur excommunicato, resolutio etiam vera est, & intelligitur quantumuis excommunicatus sit toleratus.

2. Intelligitur licet excommunicatio ignoretur. quamuis enim ignorantia probabilis possit excusare à culpa tam eum, qui confert, quam eum, cui confertur beneficium: non tamen supplet defectum conditionis necessariæ ad valorem actus.

3. Intelligitur, quantumuis beneficium collatum esset motu proprio: cum Pontifex conferendo etiam hoc modo, censetur velle conferre capaci secundum iuris dispositionem. nam ex eo quod conferat motu proprio, non censetur eo ipso dispensare in iure.

Confir. quando Pontifex ita confert, solet absolueri ab excommunicatione ad cautelam, scilicet ad effectum, ut collatio sit valida. porro, etiam si Pontifex non ponat expressè se absolueri ad effectum validitatis collationis beneficii, si tamen conferat beneficium ei, quem nouit excommunicatum, valet collatio, quia tali casu censetur in ipso exercitio censuram tollere. ubi obiter

Notandum quod, ut supra diximus, Episcopus, vel alius Ordinarius non possit tollere censuram solum ad huiusmodi peculiarem effectum, sed ut subsistat collatio, prius debet absolueri à censurâ, seu illam omnino tollere.

4. Ex doctrinâ datâ sequitur permutationem factam cum excommunicato esse inuolidam, cum in huiusmodi permutatione duplex collatio inueniatur.

5. Ex eadem doctrinâ communiter tradunt Doctores electionem passiuam excommunicati esse irritam, & excommunicatum virtute talis electionis non posse confirmari. videri potest glossa in cap. *constitutis*, de appellationibus. idem tradunt de præsentatione passiuâ excommunicati, virtute cuius non potest valide institui. ratio est quod tam electio, quam præsentatio suam efficaciam fortiantur per ordinem ad validam beneficii obtentionem; excommunicatus autem non potest canonicè beneficium consequi.

6. Non est valida impetratio litterarum pro beneficio vacaturo, ut si v. g. excommunicatus obtineat litteras, quibus prouideatur de beneficio, cum primùm vacauerit, videri potest Couar. cap. *alma mater* p. 1. §. 7. n. 3. unde si cui virtute talium litterarum prouideatur etiam post absolutionem, prouisio est irrita. videri potest cap. 1. de rescriptis, in 6.

Confir. in similibus rescriptis datur absolutio ad cautelam ad huiusmodi effectus, aliqui verò no-

tant

59.

Cap. postu-

60.

Ignorantia probabilis non supplet defectum conditionis necessariæ ad valorem actus.

61.

Electio, & præsentatio fortuantur suam efficaciam per ordinem ad validam beneficii obtentionem.

62.

tant hanc absolutionem ab excommunicatione, non prodesse quoad excommunicationem incurram propter hæresim, item quando aliquis inordinat per annum in excommunicatione, iuxta regulas Cancellariæ.

63.

Coroll.

Ex his sequitur, quod quando excommunicatus illis modis impetrat beneficium, fructus non faciat suos, sed ante omnem sententiam eos debeat restituere, cum nullum habeat titulum illos retinendi. unde non potest etiam retinere distributiones, cum illæ sint pars fructuum beneficij, quæ solet dari præsentibus diuino officio. porro huiusmodi fructus reddendi sunt ei, ad quem solent pertinere fructus talis beneficij vacantis.

Aduerte tamen quod fructus bonæ fide consumptos non teneatur restituere, si non sit factus ditor, item si bonæ fide munus aliquod ratione beneficij obierit, possit aliquid iustum retinere.

Ex dictis etiam sequitur, per se loquendo, grauius peccare conferentem &c. beneficium excommunicato, quia actus in materiâ graui est irritus. ex quâ ratione patet non solum peccare, quando confert excommunicato vitando, sed etiam quando confert non vitando, idem est iudicium de eligente, præsentante.

64.

Petitio I.
Resp.

Petes 1. vtrum dicta intelligantur de pensione? Resp. 1. nullo modo videri habere locum in eâ, quæ datur titulo merè seculari, nec primam tonsuram requirit in recipiente, quia hæc nec est beneficium, nec instar beneficij regulanda.

Pensio propriè non est beneficium.

Resp. 2. nec etiam videri habere locum in eâ, quæ primam tonsuram requirit. quia nullo iure ostendi potest excommunicatum esse incapacem pensionis: non debet autem dici incapax eo quod sit incapax beneficij, quia pensio propriè non est beneficium.

Confir. pena, quantum fieri potest, est restringenda, ergo non debet propter aliquam similitudinem rationis extendi ad id, quod iure non exprimitur.

Obiectio.

Dices excommunicatus est suspensus ab officio, ergo est incapax saltem pensionis, quæ datur titulo Ecclesiastico. propter hoc argumentum, & ex eo quod pensio, quæ datur titulo Ecclesiastico, censetur eiusdem naturæ cum beneficio, multi censent talem pensionem dari inualidè excommunicato. Vasquez de excommunicatione dub. 6. nu. 5. Suarez disp. 13. sect. 1. num. 9. qui tenet de omni pensione. Henriquez lib. 13. cap. 13. num. 2.

Vasq.
Suar.
Henriq.

Resp.

Resp. negando consequentiam. quia non obstat eo quod in antecedente assumitur, constat excommunicatum non esse ex rei naturâ incapacem beneficij, vel pensionis, ergo incapacitas debet provenire ex iure positivo. dicimus autem non probari in particulari ex iure, quod concessio pensionis facta excommunicato sit irrita, nec sufficienter ostendi ex eo quod collatio beneficij sit irrita, cum pensio etiam collata titulo Ecclesiastico non sit beneficium, nec de eâ sit discurrendum sicut de beneficio sine iure expresso propter aliquam inter ea conuenientiam, præsertim in materiâ odiosâ, & quantum fieri potest, restringendâ.

65.

Petitio 2.

Henriq.
Auila.

Petes 2. an is, cui excommunicato facta est collatio beneficij, possit post absolutionem illud retinere sine nouâ collatione? varij tenent posse. Henriquez supra num. 1. & plures quos citat Auila 2. parte cap. 6. disp. 5. dub. 2. Lessius lib. 2. de iustitia cap. 34. dubitatione 22. num. 19. & colligi potest ex eo quod tradunt plures apud Sanchez lib. 8. de matrimonio disp. 7. num. 12. de eo, cui in irregula-

ritate beneficium est collatum, quem censent posse retinere beneficium post dispensationem in irregularitate. sed longè verius est non posse retinere sine nouâ collatione. ratio est quod prior collatio non solum censetur suspensa, sed omnino sit nulla facta excommunicato, vt tradunt Doctores, igitur virtute illius collationis beneficium non potest retineri. quia planè irrita non potest præbere sufficientem titulum ad rem ipsam retinendam: si autem non possit retineri ante absolutionem, neque potest post illam. probatur, absolutio adueniens non potest facere, vt quod ab initio non subsistebat, & quod erat irritum, postmodum subsistat, neque id potest facere quod absolutio censetur nouam collationem inuoluere, cum id nullam habeat probabilitatem.

Confirm. sæpe potest aliquis absolvere ab excommunicatione etiam in foro externo, qui non possit beneficium conferre. nam Episcopus proprius absolvens non potest conferre beneficium in alieno Episcopatu situm. in resolutione consentit Lessius supra, Couar. §. 7. loco cit. Toletus lib. 1. cap. 13. §. tertius est.

Ex his patet eum, cui in excommunicatione beneficium est collatum, debere illud resignare in manus collatoris purè, & simpliciter, cum virtute talis collationis nullum ius acquisierit. poterit tamen collator eidem secundò conferre, quod etiam videtur verum, cum priori vice nouerit excommunicationem, quamuis in eo casu aliqui contrarium censeant. sed ex nullo iure potest ostendi, quod collator eo casu sit priuatus potestate secundò conferendi. unde si collatio pertinebat ad Episcopum, ille potest iterato eidem conferre, adde varios probabiliter sentire quod licet pertineat ad alium, si iuste causæ subsint, & collator non possit adiri sine infamiâ, possit Episcopus titulum reuadare, idem possit quando non potest Pontifex adiri, cuius erat secundò conferre.

Petes 3. vtrum valeat acceptatio, quâ quis accipiat in excommunicatione beneficium sibi ante excommunicationem collatum? Communius dicitur valere, vt tradit Vasquez dub. 6. cit. num. 9. quod & sequitur. alij verò sentiunt quod licet non sit planè irrita, non sit tamen valida pro tempore excommunicationis. quia excommunicatus pro eo tempore non potest ius suum reddere solidius, acceptatio autem requiritur ad ius solidandum. eo ergo casu collatio suspenditur pro tempore excommunicationis, vim suam habitura post impetratam absolutionem ab excommunicatione. tenet Toletus supra, Lessius supra num. 18. Suarez sect. 1. citata num. 17. & sequentibus, qui num. 22. sentit excommunicatum acceptantem beneficium collatum ante excommunicationem non peccare. quamuis enim non possit ius suum pro eo tempore reddere solidius, cum tamen ipsa collatio non sit irrita, sed pro alio tempore sit valida, quando sublatum fuerit impedimentum, acceptans in excommunicatione non peccat peculiari titulo, quod tunc beneficium accepit.

Ex his facile colligi potest, quid dicendum de præsentatione, electione alicuius factâ ante excommunicationem, acceptatâ autem in excommunicatione, quod videlicet quamuis per talem acceptationem ius non solidetur pro eo tempore, solidari tamen possit, postquam absolutio à censurâ fuerit obtenta.

Pro complemento huius partis Notandum communiori sententiâ excommunicatum priuari fructibus

fructibus beneficij antea obtenti ex §. Verum, cap. pastoralis, de appellationibus, ex quo communis docetur ipso facto eis priuari, & suos non facere, ac proinde obligari ad eorum restitutionem ante omnem sententiam.

Aliqui tamen censent non priuari ipso facto fructibus. ita Glossa in §. citatum, verbo, *substantur*, Avila capit. 6. citat. disputat. 6. dub. 1. Rebuffus repetitione in cap. *postulatis*, numer. 8. de clerico excommunicato &c. ministrante, citatus à Suarez disputat. 13. sect. 2. in fine, qui sentit saltem ex consuetudine non priuari.

Ex quâ sententiâ sequitur non teneri ad eorundem restitutionem ante sententiam iudicis, quod non videtur omnino improbabile, cum contrarium non sit ita evidens.

Quoad alteram dubij partem Resp. collationem factam ab excommunicato esse irritam, ut communiter Doctores, & colligitur ex cap. vnico §. 1. ne sede vacante aliquid innovetur, in 6. quod post Concil. Constantiense est intelligendum de excommunicato non tolerato. si enim toleratus conferat alicui beneficium, collatio ex hoc cap. non est irrita, cum nullus actus talis excommunicati in aliorum gratiam, præcisè respiciendo censuram, sit irritus.

Idem dicendum de electione ad beneficium factâ ab excommunicato tolerato; idem etiam censendum de presentatione.

Aduerte tamen Episcopum non teneri acceptare presentationem factam ab excommunicato tolerato; licet enim possit cum eo communicare, non tamen teneretur.

Quod dicitur de collatione factâ excommunicato non tolerato, dicitur etiam de electione. unde si inter electores sit aliquis excommunicatus non toleratus, eius suffragium nullius est ponderis, atque adeo si electio non sit valida absque concursu talis suffragij, ea est irrita; secus si independenter à tali suffragio subsistat. tunc enim non vitatur propter concursum talis suffragij. de presentatione variant auctores, quidam enim censent presentationem factam à clerico esse irritam, factam verò à laico esse validam.

Sed verius est utramque esse inuolidam, quod censent alij, & institutionem virtute talis presentationis esse irritam. poterit tamen eo casu Episcopus conferre beneficium ei qui fuit presentatus, non vi presentationis alterius, sed ex virtuali iure presentandi, quod habet in tali casu.

Ex dictis patet excommunicatum non toleratum conferentem beneficium, eligentem, instituentem, presentantem grauiter peccare.

Communius docetur missionem in possessionem beneficij etiam factam ab excommunicato non tolerato esse validam, quia est aliquid facti, quæ doctrina potest esse vera quando hæc immisio non fit ex iurisdictione.

D V B I V M XII.

De effectu excommunicationis, qui est priuare vsu iurisdictionis.

H VNC etiam effectum parit excommunicatio, ut patet ex canone *Audimus*, 24. quest. 1. vbi dicitur, quod excommunicatus excommunicare non poterit. nec obstat quod addatur, *et tuncque absoluedo*, quia ea particula idem valet, quod declarando te nunquam fuisse innodatum. videri potest glossa can. citat. Idem etiam patet ex cap. 1. de officio Vicarij, in 6. vbi acta à Vicario Officialis excommunicati dicuntur non obtinere vigorem. quia Officialis excommunicatus non potest valide exercere actus iurisdictionis. videri etiam potest cap. *si is, cui*, de officio iudicis delegati, in 6. & quidem hæc certa sunt de excommunicato non tolerato quoad exercitium iurisdictionis Ecclesiasticæ, quod scilicet actus talis iurisdictionis sint irriti, & nulli, eo non retinente expeditum vsu iurisdictionis.

Ex quibus sequitur talem non posse ferre censuram, nec ab ea absolueri, nec ferre sententiam in iudicio Ecclesiastico tam exteriori, quam interiori, non posse alicui delegare iurisdictionem, vel potestatem aliam.

Vnde pastor nominatim excommunicatus non potest valide alium delegare ad audiendas confessiones, ad Sacramenta ministranda; non posse leges condere, dispensare &c. & si faciat, peccare usurpatione iurisdictionis.

Sequitur etiam acta delegatorum ab huiusmodi excommunicatis esse inuolida & nulla, ut patet ex cap. 1. citat. quod non tantum intelligitur, quando recipiunt iurisdictionem post excommunicationem delegantis, sed etiam si eam ante excommunicationem eiusdem receperint, quod satis indicatur cap. citat. vbi dicitur: *et tamen, quia ipsi gerendo huiusmodi rebus agunt eo taliter excommunicato manente, non possunt obtinere vigorem*. quibus insinuat quod delegante manente excommunicato, suspendatur iurdictio delegati antea recepta.

Ratio est, quod validus vsus iurisdictionis in delegato aliquid pendeat ab expeditâ facultate iurisdictionis in delegante, cum delegatus non habeat iurisdictionem radicatam. unde etiam si per excommunicationem delegantis non tollatur iurdictio delegati, impeditur tamen vsus illius.

Hæc autem sunt intelligenda, re existente integrâ. nam causâ inchoatâ delegatus potest progredi non obstante excommunicatione delegantis.

Petes 1. an dicta locum habeant in iudice seculari? communius Doctores censent habere, quibus licet consentiat Malderus tractat. 6. de iustitiâ, capit. 1. dub. 11. censet tamen non satis probari ex canonibus sententiam iudicis secularis excommunicati esse irritam. & quidem varia capitula citari solita aperte loquuntur de iudice Ecclesiastico, alia non agunt de omni excommunicato, sed de excommunicatis propter certas causas, ut cap. *aduersus*, de immunitate Ecclesiarum, decernuntur irritæ sententiæ Consul & Rectorum ciuitatum qui excommunicantur propter exactionem factâ ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis: cap. *excommunicamus*, §. *credentes*, de Hæreticis, non

72.

Can. *Audi-*
mus.Cap. *si is,*
cui.

73.

Coroll.

74.

Corollal-
terum.Validus v-
sus iuridi-
ctionis in
delegato
pendet ab
expeditâ
facultate
delegantis.

75.

Petitio 1.

Malderi
opinio.Cap. *aduersus*.Cap. *exco-*
municamus.

Resp. Au-
ctoris asser.

Cap. præ-
fentes.

76.

Obiectio.

Resp.

77.

Petitio. 2.

Tertia sen-
tentia com-
munis 69.
adhæret
Auctor.

78.

Coroll.

Potest ex-
communi-
cati tolerati
iudicium
declinari.

79.

Suarez.
Lect.

cis, non annullatur sententia excommunicati in genere, sed excommunicati propter hæresim. nihilominus tamen omnino verius est etiam acta iudicis secularis excommunicati non tolerati esse irrita, quod & videtur bene colligi ex cap. *præfentes*, de hæreticis, in 6. ubi alijs deficientibus datur peculiaris potestas iudicibus excommunicatis procedendi contra hereticos ad instantiam Ordinariorum &c. ubi Pontifex supponit eorum potestatem alijs impediri ratione excommunicationis. unde etiam hi peccant usurpatione iurisdictionis, si illos actus iurisdictioni officij sui exerceant, & tales actus sunt irriti, si intrinsecè sint actus iurisdictionis.

Aduerte tamen non videri irritam collationem iurisdictionis temporalis factam excommunicato etiam non tolerato, quia id nullo sufficienti iure ostenditur. ita Malderus sub finem dub. cit. Suarez disp. 16. sect. 2.

Dices: talis non potest exercere actus iurisdictionis.

Resp. id non referre. quia non obstante eo quod per accidens ratione status non possit pro eo exercere iurisdictionis actus, collatio non est ipso iure nature irrita, ut suppono, cum ergo non sufficienter appareat irritari iure positivo, non est quod id asseramus.

Petes 2. an dicta locum habeant in excommunicato tolerato? triplex est hæc de re sententia. 1. vniuersaliter tenet etiam in eo habere locum.

2. Distinguit inter publicè excommunicatū, & inter excommunicatum occultè: sentit enim acta huius valere, prioris verò esse irrita.

3. Vniuersim censet valere, quam tenent communis Doctores post Conc. Constantiense, eaque est omnino verior. quia Ecclesia talem tolerantem videtur in bonum fideli um ei relinquere iurisdictionem expeditam, quam ante habebat.

Confir. fideles iuxta fauorem Conc. Constantiensis possunt cum eo conuersari iuxta conditionem actus, in quo cum illo agere cupiunt, igitur in presenti possunt ius ab eo petere, & proinde illud potest validè dicere. nisi enim actus futurus esset validus, non præstaretur fauor fidelibus, adde quod nisi actus esset validus, fideles grauitè peccarent ius ab eo petendo saltem in materiâ Ecclesiasticâ, cum sententiâ communi, per se loquendo, sit graue peccatum exercere actum inualidum in materiâ Ecclesiasticâ. si ergo excommunicatus toleratus non possit validè exercere actus iurisdictionis, alij, per se loquendo grauitè peccarent eos petendo.

Ex his sequitur validas esse leges ab eo latas, item sententias, absolutiones, negationes &c. neque ex eo capite facillè debere à superioribus infirmari, cum in reliquis possit inueniri iustitia, & paruus fauor præstaretur fidelibus si huiusmodi sententiæ cassarentur. potest tamen illius iudicium declinari opponendo excommunicationem. nam quamuis fideles possint cum eo conuersari, non tamen tenentur. unde si velit censurâ irretire non obediens, censura erit nulla defectu contumaciæ, & peccati in altero, cum non obediendo ei, non peccet.

Aduerte 1. ex ijs, quæ sæpius dicta sunt, talem excommunicatum peccare, si nullâ existente necessitate boni communis, vel ab alijs non requisitus se ingerat.

Aduerte 2. Suarez disp. 13. sect. 2. num. 16. Lessium lib. 2. cap. 19. dub. 7. num. 62. & alios

cenfere dicta de excommunicato tolerato certo casu habere etiam locum in excommunicato vitando, si videlicet talis transferat se ad alium locum, ubi passim ignoratur, quod sit nominatim denunciatus, vel publicus clerici percussor, & eligatur in iudicem, illius acta valere in fauorem publicum. unde dicendum collationem factam à tali excommunicato valere, similiter electionem &c.

Petes 3. vtrum index excommunicatus toleratus adiri possit quamuis nulla cogat necessitas, ut quia alius potest adiri, à quo ius petatur?

Resp. videri posse. quia ante excommunicationem adiri poterat, ut suppono, ergo etiam in nostro casu, cum si non posset ex aliquo capite adiri, esset, vel quod violaretur censura, vel quod induceretur ad peccatum: neutrum autem sequitur ex eo quod adeatur.

Probatur pro priori parte ex extra. *ad contrariandam*, ex qua patet quod, fideles possint agere cum excommunicatis toleratis non minus, quam ante excommunicationem, cum per illam extraneis rigor antiquorum Canonum, quibus fideles iuebantur vitare excommunicatos restringatur ad nominatim denunciatos, & notorios clerici percussores.

Probatur etiam secunda pars, quia excommunicatus toleratus non peccat, quod requisitus ius dicat, non etiam peccat quod eius sententiâ sit irrita, ut ex dictis patet.

Ex his patet quod liceat fidelibus confiteri excommunicato tolerato, quamuis detur copia alterius: id enim concludit ratio facta. quia fideles non peccant contra censuram, quod conuersentur cum eo, & quidem iuxta conditionem actus: non peccant etiam quod cooperentur alterius peccato, cum negetur eum peccare præcisè ex parte censuræ (quod hic solum intendimus, quia si aliunde sciatur esse in malo statu, aliter erit dicendum) eo quod ministret Sacramentum requisitus. doctrina huius corollarij sumitur ex *Vtoria*, de excommunicatione numer. 10. eamque tenet Sanchez lib. 7. de matrimonio disp. 9. num. 8. imò addit, etiam si nulla adsit necessitas, item *Ledesma*, 1. quarti quæst. 5. art. 6. dub. 12. §. *sed prima est probabilis*.

Id verò non solum intelligitur respectu pistoris, sed etiam respectu aliorum, qui ex commissione possunt confessiones excipere, v. g. religiosi, qui ex priuilegio potest audire confessiones. videri possunt authores citati. quia discursus factus de vtriusque concludit, & non minus permittitur fidelibus, ut possint conuersari cum alijs in receptione Sacramentorum, quam cum pistoribus, ut patet ex concessione extraneis *ad contrariandam* que est vniuersalissima. idem concludit discursus Suarez disp. 11. sect. 4. num. 3. & sequentibus quamuis numero 12. non nihil restringat.

Dices: subditus habet ius petendi Sacramenta à pastore, non verò ab alio.

Resp. nihil inde sequi contra resolutionem, & non propterea constituendam differentiam inter pastorem, & alium in presenti negotio, etiam si aliqui constituent.

Ex argumento enim solum sequitur pastorem posse obligari ad ministrandum Sacramentum suo subdito, alium non item (nisi aliquo speciali titulo obligetur alicui) non tamen sequitur quod non possit confessiones audire requisitus, seu quod per censuram impediatur quantumvis alij petant, & inducant, neque sequitur quod

quod alij inducendo peccent. nam quemadmodum ante eius excommunicationem poterant ipsi liberè confiteri, quamvis daretur copia alterius, & nulla esset necessitas, ita post eandem, quamdiu toleratur, possunt, cum censura non obstat: supponamus autem nullum aliud caput obstat.

Confr. Pastor non ideo potest induci quod subditus ius haberet ante eius excommunicationem (alioquin posset induci non toleratus quod falsum est) sed quia non obstante excommunicatione in nostro casu in eo remanet expeditus usus iurisdictionis in aliorum gratiam, qui possunt cum eo conuersari, idque constat ex extracitat. atqui ex eadem constat remanere etiam in aliis confessariis in gratiam fidelium, qui possunt cum iisdem versari, non minus, quam ante excommunicationem, si ergo licet inducere pastorem etiam extra necessitatem, licebit etiam alium inducere.

Ex his sequitur, quod, secluso scandalo, quando penitens prudenter posset sibi persuadere, quod sacerdos excommunicatus toleratus aliis habens iurisdictionem esset in statu gratiae, posset ab eo petere Sacramentum & eum inducere ad suam confessionem excipiendam, quamvis daretur alterius copia, & nulla respectu huius esset peculiaris necessitas.

Dices in tali casu non est necesse id facere ad vitandum scandalum, vel periculum animae, ergo non potest fieri, cum favor concedatur ad vitandum scandalum. Suarez num. 12. citat. censet in casu obiectionis sacerdotem non posse administrare Sacramentum, & proinde alium non posse petere. Henriquez verò cap. 6. num. 3. & alij censent etiam eo casu peti posse à pastore non verò ab alio. sed

Resp. negando consequentiam ad probationem dico, quod licet motiuum, ex quo Conc. Constantiensis inductum est ad fauorem praestandum, fuerit euitatio scandali & periculi animarum; tamen eius favor in casibus particularibus ad hæc non restringitur, sed est vniuersalis, quo licet uti, quamvis in aliquo casu particulari cesset huiusmodi ratio. nam, ut aliquis utatur beneficio legis concessio, non requiritur, ut ratio legis inueniatur in quolibet casu particulari, sed sufficit quod inueniri possit in plerisque. id enim solum spectauit lex, ex quo vniuersaliter fauorem concessit.

Confr. 1. si concessio Conc. Constantiensis solum intelligeretur, quando reipsa inuenitur necessitas, non tam occurreret periculis animarum, quam ea inducerentur. cum enim non sit vniuersalisque iudicare, vtrum hic & nunc subsit peculiaris ratio agendi cum excommunicato tolerato, animæ timorata ex illa constitutione non tam perciperent fauorem, quam anxietates conscientiarum.

Confr. 2. fideles in aliis liberè, & indifferenter versantur cum excommunicatis toleratis, siue putetur necesse ad vitandum scandalum, siue non, ergo non est quod in presenti materia fauorem restringamus ad huiusmodi circumstantias.

DVBIVM XIII.

Quod excommunicatio remoueat excommunicatum ab alijs forensibus actionibus?

Dico 1. excommunicatus communiter non potest esse actor. patet cap. 1. de exceptionibus, in 6. & quamvis possimus communicare cum excommunicato tolerato, repelli tamen potest ab agendo, ita ut propter exceptionem excommunicationis omnia suspendantur, etiam executio, si excipiat post sententiam datam, ut patet cap. cit. vbi varia praescribuntur, etiam executio, quæ eò spectant, ut quis non grauetur iniuste, dum ad lites differendas ei opponitur excommunicatio.

Aduerte quod, licet excommunicatus non toleratus admittatur, non ideo acta iudicis sint invalida, quia id ex nullo iure potest colligi.

Dixi communiter, quia in materia excommunicationis, si videlicet velit probare se non esse excommunicatum vel esse absoluentem, debet audiri, tanquam actor, cap. cum contingat, de officio iudicis delegati, vbi decernitur certis casibus audiendum ante absolutionem, quibusdam verò prius absoluentem, quæ pertinent ad forum externum. quando autem prius est absoluentem, absolutio petenti non debet negari, ut ibidem dicitur.

Idem statuitur cap. solet, de sententiâ excommunicationis in 6. vbi statuitur talem tanquam actorem euitandum in aliis præterquam in probatione nullitatis excommunicationis, quamvis extra iudicium possit admitti in alijs officiis legitimis, ut postulationibus, electionibus.

In genere in ordine ad lites facile solet impendi absolutio ad cautelam. sic autem absoluti debent in alijs vitari.

Adde quod si excommunicatus incurreret magnum damnum, si deberet obtinere beneficium absolutionis antequam audiret v. g. quia superior, qui solus potest absolvere, procul abest, & imminet periculum, ne fugiat debitor & c. excommunicatus, etiam alijs non toleratus potest, & debet admitti, tanquam actor etiam ante absolutionem. quia censura non debet villo modo cum tanto rigore intelligi.

Quod si extra prædictos casus excommunicatus non toleratus admittatur à iudice seculari, iudex compellendus est per censuram eum repellere, ut statuitur cap. decernimus, de sententiâ excommunicationis, in 6.

Dixi non posse esse actorem, quia potest tanquam reus conueniri in iudicijs, alioquin commodum ex excommunicatione reportaret. videri potest cap. intelleximus, de iudicijs. potest verò, quando tenetur respondere, ea præstare in iudicio, quæ à quouis alio in sui defensione præstari solent.

Sed an possit per se respondere, an verò teneatur respondere per procuratorem, potest dubitari. & videtur teneri per procuratorem respondere, cum capit. intelleximus, citat. dicatur: respondemus quod conueniri potest, & debet per alium in iudicio respondere. & ita sentit glossa in cap. cit. verius tamen est posse respondere per

84.

Conclus. 1.

85.

Cap. cum contingat.

Cap. solet.

In ordine ad lites facile solet impedi ab absolutio ad cautelam.

Cap. decernimus.

86.

Cap. Intelleximus.

87.

Quaestio.

Resolutio.

seipsum, ut sentit alia glossa, & plures alij. quia non videtur tali negari, quod communi iure cuius reo conceditur; aliis plerumque sentiret nimis magnum gravamen, si non posset per se respondere.

Cap. Cum inter.

Confir. ex cap. cum inter, & cap. ultimo de exceptionibus, quibus absolute conceditur excommunicato potestas respondendi, ergo etiam per se, si tamen prius possit obtinere absolutionem ab excommunicatione, omnino decentius est, ut ante illam per se non respondeat.

Argumento contratio satisfit.

Ad cap. intelleximus Resp. particulam, per alium non excludere ipsum reum quasi per se respondere non possit, sed per eam Pontificem velle, quod saltem per alium debeat respondere.

Confir. non est intentio Ecclesie denegare reo arma plerumque ad sui defensionem necessaria.

Ex dictis cap. cum inter, & ultimo patet excommunicatum, qui potest se iudici tanquam reus, posse etiam excipere contra iudices, & appellare, non tamen posse reconuenire.

88.

Conclus. 2.

Dico 2. excommunicatus non toleratus peccat exercens munus tabellionis, quantumcumque ab aliis requiratur; toleratus vero non peccat, si requiratur ab aliis.

89.

Difficultas.

Utrum vero acta illius sint valida, quando non toleratur, potest dubitari, varii negant, præsertim Canonista, quorum sententia ut sit vera pro foro exteriori, omnino tamen verius est dare firmitatem contractui in foro interno, quando admittitur ex consensu partium cognoscentium eius excommunicationem, ita sentit Suar. disp. 16. sect. 5. n. 4. quia textus, qui in contrarium adferuntur, non ostendunt acta non sufficere ad faciendam fidem, si tabellio excommunicatus admittatur, sed solum quod non debeat admitti, ut canon, nullus anathematizatorum 3. q. 4. ubi Stephanus Papa dicit nullus anathematizatorum suscipiatur, nec a quoquam credantur quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur, quibus verbis non sufficienter declarantur irrita ad faciendam fidem acta tabellionis excommunicati, sed solum, quod admitti non debeat.

Can. Nullus anathematizatorum.

90.

Conclus. 3.

Dico 3. excommunicatus non potest esse testis, ut patet cap. decernimus, de sententia excommunicationis, in 6. ubi etiam decernitur, ut iudices seculares per censuras Ecclesiasticas compellantur tales repellere.

Cap. decernimus.

Si tamen admittatur, eius testimonium est validum, quia non apparet ullum eius irritans eius testimonium quando admittitur, & fauent varij, vide Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 5. in fine, quod non solum est verum in iudicijs, sed etiam in testimonio lato extra iudicia quoad contractus, & testamenta, videri potest Sairus tomo 1. thesauri casuum lib. 2. cap. 8. num. 1. & 4. Toleratus si requisitus testetur, non solum valide, sed etiam licite id facit. Imò in fauorem fidei non toleratus potest sine suo, & aliorum peccato admitti ad testimonium ferendum, ut patet ex cap. in fidei, de hæreticis in 6.

Cap. In fidei.

91.

Conclus. 4.

Dico 4. excommunicatus non toleratus non potest esse aduocatus, vel procurator, cap. decernimus cit. cap. licet, eodem titulo, in 6. & colligitur ex cap. intelleximus, cit. debetque repellere a iudice ut supra de teste. si tamen non repellatur, acta illius sunt valida etiam extra iudicium, unde matrimonium contractum per procuratorem excommunicatum, est validum.

Cap. licet.

Non tantum non potest alijs patrocinari, sed nec reo excommunicato, nisi in necessitate iuxta iudicium prudentis: quo tamen casu si repellatur ab

aduersa parte, iudicis est considerare, quid commode agi possit.

Excommunicatus toleratus non peccat, si requisitus patrocinetur. Idem dicendum de tutore, & curatore, eorum scilicet acta esse valida, quamvis interdum illicita iuxta datas explicationes, pro his videri potest Suar. qui disp. 16. fuse ea explicat.

Hic adde quod quamvis excommunicatus non possit licite testamentum condere, illud tamen ex eo capite non irritetur, quemadmodum non est irritum testamentum, in quo excommunicatus etiam non toleratus instituitur heres, quidquid dicant aliqui, quia id nullo sufficienti iure probatur, peccat tamen testator constituens excommunicatum non toleratum heredem, peccant etiam ij, qui excommunicato non tolerato assunt ad conficiendum testamentum.

DUBIUM XIV.

Utrum excommunicatio priuet excommunicatum civili communicatione fidelium?

Resp. affirmatiue. est communis Doctorum, & patet ex cap. si quem, penultimo de sententia excommunicationis, ubi dicitur quod excommunicatio maior a comunione fidelium separat, & cap. nuper, eodem titulo habetur quod alij non possint communicare cum excommunicato in osculo, oratione, comestione, similia alibi habentur, hinc excommunicato interdicta est omnis communicatio per osculum, colloquium, missionem litterarum, per nutus, contractus, conuictu, & quælibet alia humana tam in civilibus, quam spiritualibus, quæ hoc versu solent comprehendere, Os, orare, vale, communico, mensa negatur.

Per os, comprehenduntur oscula, colloquia, communicatio per nutus, litteras, internuntium, & alia indicia amicitia.

Per particulam, orare, intelligitur omnis communicatio in diuinis, de qua superioribus dubijs actum est, scilicet per publica suffragia, administrationem, & receptionem Sacramentorum, orationes publicas.

Vale comprehendit honorificam salutationem, secundum quosdam etiam resalutationem, quia est actus obseruantia, ita ut iuxta illos non liceat resalutare excommunicatum salutantem, nec excommunicatus possit salutantem resalutare, sed alij probabiliter id negant, eo quod resalutatio sit solutio debiti, potestque fauere consuetudo.

Communicatio comprehendit omnem contractum, cohabitationem, societatem tam in iudicio, quam extra, per donationem, testamentum, electionem, collationem beneficij vel officij, testimonium &c.

Per mensam, prohibetur conuictus in eadem mensa formaliter loquendo, ita ut vnus censetur alteri conuiuere iuxta Doctores prohibetur etiam formalis communicatio in eodem lecto, quod a prudenti iudicio dependet.

Quamvis hæc directè respiciant excommunicatum, cui per modum pænæ directè prohibentur, secundario tamen etiam respiciunt alios, quibus prohibetur communicatio cum excommunicato non tolerato, hinc non solum peccat excommuni-

nicatus

nicatus communicans cum alijs, sed etiam peccant alij communicantes cum illis. diligenter tamen est attendendum, num alius censetur per aliquam actionem cum eo communicare. quia non sufficit exercere materialiter actionem quæ posset esse communicatio, sed necesse est, ut censetur aliquis per illam actionem formaliter habere cum alio commercium, quod multum pendet à prudenti iudicio. vnde si quis habitet sub eodem tecto cum excommunicato, non statim est dicendus cum eodem communicare, sed solum si eadem domo utatur ad communem conuiuium, ita ut censetur esse eiusdem familiæ. similiter si quis cum alio operetur in eadem domo, vel etiam cubiculo, si tamen per hoc non censetur habere commercium cum excommunicato, ut si operentur plane diuersa nec censentur se mutuo iuuare, non dicitur communicare cum excommunicato. item si contingat aliquem dormire cum alio in eodem cubiculo vel etiam lecto, ut ita dicam casu, non verò se coniungendo alteri, tanquam socio, non propterea peccabit. idem dicendum de mensa. interdum enim contingit aliquos comedere eodem tempore in eadem mensa, qui non censetur efficere vnum corpus, seu vnum conuiuium, quo casu neuter alteri censetur communicare. si tamen censentur conuiuere, licet sint in diuersis mensis, ut fit in magnis conuiuijs, censentur inter se communicare, imò id potest contingere, licet sint in diuersis cubiculis, v.g. quando propter loci angustias necesse est etiam alibi mensam sternere.

D V B I V M X V.

Quale peccatum committat excommunicatus communicans cum alijs, similiter alij cum eodem communicantes?

DOCTORES communiter sentiunt communicationem in sacris esse mortalem, scilicet ex suo genere. quia etiam in ea communicatione paruitas materiæ potest excusare à peccato mortali, ut si quis paruum partem sacri audiat cum excommunicato vitando, item paruum partem publici officij. & ita de alijs, in quibus vir prudens iudicare poterit materiam esse leuem in genere communicationis.

Ex dictis patet, per se loquendo, mortaliter peccare excommunicatum assistentem diuinis officijs, eadem celebrantem, ministrantem vel recipientem Sacramenta, donantem alterum Sacramentum, conferentem beneficium, eligentem, presentantem, condentem leges Ecclesiasticas, ferentem censuras, sententias Ecclesiasticas, dispensantem in legibus, recipientem beneficia &c. iurisdictionem Ecclesiasticam &c. videntur etiam indicare excommunicatum communicantem in ciuilibus ex suo genere mortaliter peccare, quatenus de eo nihil distinguunt.

Idem communiter sentiunt alios peccare mortaliter communicando in sacris cum excommunicato vitando.

De actionibus ciuilibus secus sentiunt. dicunt enim communicationem in illis esse venialem. ita Sotus distinct. 22. quæst. 1. artic. 4. §. *Verumtamen eiusmodi communicationes*, Nauarr. cap. 77. num. 28. & sequenti. Sa verbo *excommunicatio* num. vltimo, Toletus lib. 1. cap. 11.

in 3. effectus, Henriquez lib. 13. cap. 8. in initio, qui in commentario dicit esse communem, & plures citat. excipiuntur tamen passim ab authoribus pauci casus, in quibus communicatio fit mortalis qui apud eoldem videri possunt.

Hæc sententia propter Doctorum auctoritatem est probabilis & in praxi secuta, quia quid sit de rationibus Doctorum, lex Ecclesiastica potest esse recepta cum illo moderamine. ex his verò probabilius est excommunicatum peccare etiam venialiter, per se loquendo communicantem cum alijs in iisdem actionibus ciuilibus, ut bene deducit Suarez disputat. 15. sect. 2. num. 4. Rem tamen speculatiue considerando videtur dicendum etiam, extra casus à Doctoribus positos communicationem cum excommunicato in ciuilibus posse esse mortalem, si videlicet conuersatio, seu communicatio moraliter possit censerì grauis. pro quo

Suppono varias communicationes etiam in ciuilibus prudenti iudicio posse censerì graues etiam in genere conuersationis, ut diuturna cohabitatio cum alio, longa tractatio negotij grauis, v.g. processus &c. hoc supposito

Probatur resolutio, aliquæ communicationes ciuiles cum excommunicato ex parte materiæ possunt esse sufficientes ad peccatum mortale inducendum, ex parte autem legislatoris non deest potestas ad inducendam obligationem sub mortali; ergo.

Dices non deesse quidem potestatem, non tamen velle tam rigidè obligare.

Resp. ex nullo solido fundamento colligi quòd nolit obligare. quod enim dicatur secundariò prohibere communicationem ciuilem, non sufficit ut dicatur leuiter prohibere, quando materia est capax grauis obligationis.

Confir. eadem communicationes dici possunt non nisi secundariò prohibere excommunicato, cum tamen Doctores tacite censent eum posse in huiusmodi communicationibus mortaliter peccare etiam contra censuram, quatenus in eo nihil distinguunt, ergo signum est quòd aliquid esse secundariò prohibitum non sit sufficiens ratio ad asserendum illud solum esse veniale, quando de cetero materia est capax grauioris obligationis.

Vnde, speculatiue loquendo, videtur dicendum mortaliter peccare eum, qui diu cohabitatur excommunicato vitando, qui tractat causam coram iudice excommunicato &c. quæ prudentis iudicio possunt censerì grauis communicatio.

Ad id quod dicitur de lege recepta sub illo moderamine,

Resp. de eo non ita constare. Pleraque tamen communicationes ciuiles sunt tantum peccatum veniale, ut confabulatio, salutatio, scripto litterarum, conuiuium &c.

Aduerte quod præter peccatum, quod committitur communicando cum excommunicato in casibus prohibitis incurratur etiam excommunicatio minor, ut supra dictum est. quam etiam incurrat iudex, qui conuersatur cum eo, quem excommunicauit, nisi illum prius absoluat. eandem incurrunt etiam excommunicati, qui cum alijs excommunicatis versantur. cum ratione excommunicationis non habeant priuilegium agendi inter se, sed sese inuicem non minus debeant vitare, quam alios.

Non tamen est prohibitum ijs qui huiusmodi minorem excommunicationem incurrerunt agere

Henric.

Suar.

99.

Communicatio cum excommunicato etiam in ciuilibus potest esse mortalis.

Prob.

Obiectio.

Resp.

100.

Coroll.

Excommunicati non minus debent vitare se inuicem, quam alios.

cum alijs, neque ex eo capite possunt sine gravi iniuria reijci à communi conuictu, vt patet ex dictis de effectu minoris excommunicationis.

101.

Cap. signi-
ficauit.

In quibusdam casibus incurritur maior excommunication propter communicationem certi generis cum excommunicato, nam cap. *significauit*, de sententiâ excommunicationis, clerici, qui scienter, & sponte admittunt ad diuina officia excommunicatos à Papâ, incurrunt maiorem excommunicationem Papæ reseruata. post extravag. *admitanda*, hæc excommunication non incurritur, nisi quis sit nominatim denunciatus, secundo non incurritur à non clericis. tertio non incurritur à clericis, qui non admittunt, quamuis simul cum excommunicatis audiant diuina. quarto non incurritur ab ijs, qui ignorant excommunicationem eorum, cum quibus agunt, & quidem tanquam à Papa prouenientem, quia in textu dicitur: *scienter cum excommunicatis à nobis*. quinto non incurritur ab ijs, qui metu admittunt, quia textus requirit, vt sponte id faciant. imò quidam censent metum leuem ab hac excommunicatione excusare, sexto non videntur etiam incurrere ijs, qui admittunt excommunicatos solum à iure, quia textus dicit: *excommunicatis à nobis*, per quod designatur excommunicatio ab homine. vnde clerici admittentes ad diuina publicum clerici percussorem, non videntur hanc censuram incurrere, si non sit per sententiam excommunicatus à Papâ.

102.

Cap. si con-
cubina.

2. Quando aliquis propter certum crimen est excommunicatus, qui post sententiam latam eidem communicat, incurrit maiorem excommunicationem, vt patet cap. *si concubina*, de sententiâ excommunicationis. vt v. g. si excommunicetur concubina propter concubinatum, aliquis postmodum eâ vtens tanquam concubinâ, incurrit maiorem excommunicationem, similiter qui ad id præbet auxilium, consilium &c. vnde si quis excommunicetur propter violentas manus iniectas in clericum, & postmodum alius ad idem facinus ei præstet auxilium &c. non solum incurrit excommunicationem propter violentas manus iniectas &c. sed etiam hanc, quæ dicitur incurrere, eò quod aliquis participet cum excommunicato in crimine criminoso.

Dixi postmodum, quia textus id requirit, vnde ad hanc excommunicationem non sufficit, vt concurrat ad actum propter quem aliter postmodum irretiatur censura.

103.

Cap. Nu-
per.

Aduerte, vt quis hanc excommunicationem incurrat, requiri primo, vt principalis sit nominatim excommunicatus. 2. vt alius scienter ei communicet, vt sumitur ex cap. *nuper*, de sententiâ excommunicationis, & tenent Henriquez lib. 13. cap. 9. Auila 2. parte cap. 6. disp. 10. dub. 3. & 4. vnde si quis non sit nominatim denunciatus, etiam si sit notorius percussor clerici, alter postmodum ei præbens auxilium non incurrit hanc excommunicationem, quia cap. *nuper*, non est limitatum per Concilium Constantiense quoad præsentem casum, & proinde decisio illius cap. in eo locum habet. similiter si quis nesciens excommunicationem cum eo participet in crimine, hanc excommunicationem non incurrit.

Henriquez.
Auila.
Excommu-
nicatus
propter ex-
communicatio-
nem in cri-
mine cri-

Horro qui excommunicantur propter communicationem in crimine criminoso, non possunt ab alio absolui quàm ab eo, qui excommunicauit, vel eius superiore, vt cap. *nuper*, citato; quia, vt ibidem dicitur, videtur in eum delinquere, qui damnauit. vnde in eo ita illi subijcitur, vt proprius Episco-

pus non possit absolvere à tali excommunicatione, si forte sit diuersus ab eo qui excommunicauit.

Petitur verò, à quo sit absolendus Episcopus, qui postquam excommunicauit incendiarium, communicat cum eo in crimine criminoso: ratio dubitandi est, quod talis incendiarius à solo Papa possit absolui, nam excommunicatio lata etiam ab inferiori in incendiarium reseruatur Pontifici.

Aliqui censent eum à Papa debere absolui; verum id non colligitur ex iure, vt patet cap. *nuper*, cit. vnde

Dico posse absolui ab Archiepiscopo, & Episcopum, qui excommunicauit posse absolvere alios, qui cum incendiario communicarint in crimine damnato post excommunicationem. quamuis enim principalis excommunicatio reseruatur Papæ, ex nullo iure habetur quod eidem reseruatur excommunicatio participantium cum illo.

Propter actus exercitos in excommunicatione, clerici interdum incurrunt irregularitatem, vt alibi dicitur. quibusdam excommunicationibus particularibus aliæ pœnæ sunt annexæ, præterea si excommunicatus per annum insurdeat in censurâ, potest contra eum procedi tanquam de hæresi suspectum, vt Trident. sess. 25. cap. 3. de reformatione.

His explicatis de effectibus excommunicationis, restat explicandum, quoniam excommunicati vitandus sint vitandi, cuius rei cognitio necessaria est pro notitiâ eorum, quæ in varijs dubijs diti-mus. itaque

D V B I V M XVI.

Quoniam vi censura Ecclesiastica
sint vitandi?

NOTANDVM olim quemlibet publicum excommunicatum debuisse publice vitari, quantumuis non esset denunciatus, occultum verò priuatim, quamuis non publice. videri potest cap. *cum non ab homine*, de sententiâ excommunicationis. vnde si quis olim priuatim sciret aliquem excommunicatum, tenebatur priuatim illum vitare, quamuis posset, publice cum eo conuersari.

Postmodum quædam moderatio est adhibita per constitutionem, quæ incipit *Admitanda*, quam passim referunt Doctores & Antonino 1. parte tit. 22. cap. 6 §. 4. sic autem habet: *Admitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientijs timoratis contingere possunt, Christi fidelibus tenore presentium mittere debemus, quod nemo deinceps à communione alienius in sacramentorum administratione, vel receptione, aut alijs quibuscumque divinis, vel extra, præterea cuiuscumque sententiæ, aut censure Ecclesiasticæ à iure, vel ab homine generaliter promulgatæ teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictionem Ecclesiasticam observare, nisi sententiâ, vel censura huiusmodi fuerit in, vel contra personam, vel collegium, vel universitatem, Ecclesiam, vel locum certum, vel certam terram à iudice publicatâ, vel denunciata specialiter, & expressè, constitutionibus Apostolicis, & alijs in contrarium faciatis non obstantibus quibuscumque, salvo si quem per sacrilegâ manuum iniectiōem in clericum sententiam latam à canone adeo notorie constituitur incurrisse, quod factum*

non possit aliquā tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communione alius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere iuxta canonicas sanctiones, itaque iuxta prædictam extrau. solum tenemur vitare duo genera excommunicatorum, scilicet specialiter denunciatum, & notorium clerici percussorem, quem tenemur euitare etiam ante denuntiationem, quando factum non potest villa tergiversatione celari, vel vlllo suffragio excusari.

In Concil. Basileensi statuitur, vt euitetur omnis notorius excommunicatus, vt videri potest sess. 20.

Controuertunt autem Doctores, vtri constitutioni sit adhaerendum, varij censent adhaerendum constitutioni Conc. Basileensis, tum quia illud est posterius, & in hac parte receptum à Conc. Lateranensi sub Leone decimo sess. 11. §. *statuimus* quoque sit etiam confirmatum à Nicolao 5. vt patet ex eius bulla: tum quia constat de eo decreto, non autem de altero, quod dicitur Conc. Constantiensis, quod non inuenitur in actis eiusdem Concilij, his subscribit Vasquez dub. 2. de excommunicatione num. 8. si agatur de rigore iuris, sentiens illud decretum esse editum, antequam Conc. esset schismaticum.

Alijs videtur adhaerendum esse Constitutioni, prout refertur ab Antonino, scilicet cum illa limitatione notorii percussoris clerici, quod est omnino verius, etiam stando in rigore iuris, quia omnino verius illam editam à Martino 5. in C6c. Constantiensis, vel saltem ab eo approbatam, & proinde esse legitimam: Conc. autem Basileense quando edidit sanctionem, erat illegitimum, vt constat, cum inceperit esse illegitimum in sess. 4. ergo ex eo capite vim non habet: non habet etiam vim quod à Pontificibus hac in parte fuerit approbatum, quia verè nunquam fuit ea in parte confirmatum, nam Nicolaus 5. in bulla, qua ponitur post prædictum Concilium, tantum confirmavit quadam illius decreta concernentia provisiones beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ potius ad factum pertinebant, quam ad ius: nullum etiam pro ea subsidium petitur ex Conc. Lateranensi loco cit. cum quæ eo loco constituuntur, solum Galliam respiciant, non verò totam Ecclesiam, vnde non faciunt ius vniuersale, non inuat etiam Conc. Bituricense, in quo constitutio Conc. Basileensis videtur confirmata, quia & illud fuit particulare, & reprobatur. Quidquid verò sit de rigore iuris, constat constitutionem, prout refertur ab Antonino, esse ipso vsu receptam, & proinde nō posse securè illi adhaerere.

Vnde sequitur ad hoc, vt teneamur aliquem euitare vi censura, non sufficere, vt sciatur commississe in legem, vel contra præceptum ei particulari impositum sub penā excommunicationis eo ipso incurrendæ, sed requiri vt post conditionem impletam, & commissum peccatum, censura per sententiam expressam & specialem contra illum in particulari sit publicata, seu denunciata. (nam pro iisdem accipio quod dicitur publicata, vel denunciata) v. g. ad hoc vt teneamur vitare Ioannem excommunicatum, requiri, vt is sit ita denunciatus, & vt ita exprimat, vt de persona non liceat dubitare, quod sit nominando nomine proprio, vel ita describendo per officium vt intelligatur hæc singularis persona: vt, excommunico Decanum talis loci, prætorem talis ciuitatis. & quamuis ita denunciatus sit vitandus, si tamen in sententia ad-

iungantur alij sub terminis generalibus, v. g. dicendo & eius complices, ij non erunt vitandi quāuis alijs sint noti, quia sententia, quatenus eos respicit, non est specialis in certam personam, sed solum generalis, opus ergo erit etiam eos nominatim, expresse, & specialiter denunciare.

Præterea, vt quis sit euitandus, non sufficit sententiam scriptam esse, vel etiam priuatim à iudice prolatam, sed debet iuxta morem regionis iuridicè promulgari, v. g. loco aliquo celebri legi, vel affigi, ita vt censetur esse publica. vnde licet aliquis sentiat in conclau latam excommunicationis sententiam contra aliquem, imò scriptam, sibi que traditam ad publicandum, non tenetur eum ante publicationem euitare.

Cum verò hæc promulgatio sententiæ sit actus iurisdictionis in foro contentioso, constat eam debere fieri à legitimo iudice, cuius potestas non sit impedita. vnde si iudex excommunicatus, suspensus ab officio, promulget excommunicationem alterius, non propterea is erit vitandus, quia suspenditur eius iurisdiclio in foro etiam externo. & licet aliquis sit toleratus, alter tamen potest illum declinare, & impedire, ne iuridicè declaret. idem dicendum de vicario illius, quando delegans re integrā excommunicatur, vel suspenditur ab officio.

Ex his patet, quod licet parochi declarent aliquem etiam in particulari incidisse in excommunicationem, is non sit propterea vitandus, nisi specialiter sint ad hoc delegati à legitimo iudice, quia parochus ex generali ratione officij pastoris non habet iurisdictionem in foro exteriori, & proinde non potest validè exercere actus talis iurisdictionis. ex quo ferri potest iudicium, num sit vitandus vsurarius (si quo in loco excommunicatur) quem pastor declarat excommunicatum, nisi iussu deoat se ad id peculiarem habere commissionem, & non facere ex solo pastoralis officio.

Aduerte variorum sententiā, quando alicui crimini annexa est censura ipso facto, sufficere, vt ipsum crimen iuridicè denuntietur, nam per sententiam declaratoriam criminis sufficienter declaratur censura, cum ideo potissimum declaratur crimen, vt censura indubitātè annexa censetur declarata. hæc criminis declaratio debet similiter fieri à legitimo iudice non impedito.

Dicta de excommunicatione sunt etiam intelligenda de alijs censuris, vt patet ex extrau. cit. vnde suspensus non est vitandus in eo in quo suspensus est, antequam nominatim denunciatur modo explicato.

Idem dicendum de alijs sententijs, vt patet ex constitutione. vnde non prohibemur audire Missam concubinarij non denunciati nominatim.

Nominatim excommunicatus iuxta supradictam explicationem est vbique vitandus, vt in superioribus diximus, non est tamen improbabile, quod si is aliò se transferat, vbi censura passim ignoretur, is qui nouit censuram, non teneatur illum vitare. Auila quidem concedit de communicatione publicā, in qua sentit non posse vitari; asserit tamen debere vitari in occulto. videri potest 2. parte cap. 6. disp. 11. dub. 12.

Alij censent etiam in publico vitandum, quantum scilicet fieri potest sine vllā eius notā. sed quod diximus est probabile etiam de communicatione occultā, videri potest idem Auila dub. cit. §. *vir quidam*, & plures citati ab Henriquez lib. 13. cap. 6. in commentario litera C.

115.
Vt teneatur
vitare ex-
communi-
catum, suffi-
cit publica
fama denū-
ciationis.

Can. si quis
suadente dia-
bolo.

116.

Coroll.

117.

118.

Dubium in-
cidens.

Suar.
Auila.

Canon po-
test intelli-
gi de abso-
lutè noto-
rio.

119.

Porrò ad hoc, vt teneamur vitare excommuni-
catos sufficit publica fama quòd sint denunciati,
vel quòd percussio sit notoria, item quòd aliquot
fide digni id asserant. postquam verò scimus il-
los vitandos, non possumus cum illis communi-
care nisi moraliter nobis constet de absolutione.
de ea autem constare potest, si quis fide dignus id
nobis referat, si ceteri, qui prius vitabant excom-
municatū, eundem amplius non vitent, si ipsemet
excommunicatus, qui seruabat censuram, eam am-
plius non seruet, sed incipiat cum alijs communi-
care, si ipse alijs dignus fide asserat se absolutum
à censura.

In secunda parte extrauagantis comprehendit-
ur is, qui cōtra canonem: *si quis suadente diabolo*, in-
ijcit manus violentas in personam gaudentem pri-
uilegio canonis, qui vitandus est ante omnem
sententiam criminis, vel censuræ declaratoriam,
quando notoriè confiterit incidisse in senten-
tiam latam à canone. vbi

Notandum 1. non sufficere, vt crimen sit famo-
sum, seu, vt tantum sit fama quòd aliquis incurrit
in excommunicationem latam à canone, sed
requiritur notorium ex facti euidentiā, vt patet ex
verbis Extrauag. vnde oportet, vt aliqui viderint
inijci manus violentas in eum, qui gaudet priui-
legio Canonis, & quidem si multi sint qui factum
viderint, excommunicatus tam priuatim, quàm
publicè statim erit vitandus. quia eo casu factum
dicitur notorium. idem dicendum si ex modo quo
factum est commissum, moraliter paulò post sit futu-
rum publicum, vt si quis in meridie in publicā
plateā, vel celebri alio loco sacerdotem occiderit,
vel ei alapam impeggerit, ita vt spectatis hominum
moribus res sit statim diuulganda, qui viderunt, li-
cet forte non ita multi fuerint, tenentur statim
enitare, etiā antequam actu enulgetur, quia in tali
circumstantia potest nihilominus moraliter dici
notorium & publicum; quòd si non sint ita mul-
ti, ijque rem celent, non erit vitandus saltem pu-
blicè, quando factum ex modo, quo committitur,
non potest cēseri publicum, si diuulgent, & ij sint,
quibus meritò credi debeat, vitandus erit publi-
cè, quia factum hac ratione fieri potest notorium.
quot verò eo casu requirantur testes, varij variè
definiunt, sed res videtur prudentis iudicio expen-
denda spectatis circumstantijs loci, qualitatis te-
stium, & alijs.

Sed quid si res coram paucis contigerit, qui eam
celent, ita vt non sit publica, tenenturne ij priua-
tim vitare? affirmant aliqui, quia eo casu illis no-
torium est, quòd percussus incidit in canonem.
que sententia est valde probabilis, quā tenet Suar.
disp. 9. sect. 2. n. 12. non tamē est improbabile quod
non teneantur vitare, vt etiam asserit Suarez ibi-
dem, & tenet Auila 2. parte cap. 6. disp. 2. dub. 4.
Secundo sequitur, quia licet factum sit illis noto-
rium, non tamē est absolutè notorium, de quo
notorio canon non immodè potest intelligi.

Notandum 2. ad hoc, vt teneamur talem vitare,
non sufficere vt notoriè constet de facto, sed insu-
per requiri vt non possit probabili ratione excu-
sari. vnde licet constaret etiam ex propriā alicuius
confessione, quòd clericum percussisset, si tamen
dicat se id fecisse in sui defensionem, vel nesciuis-
se fuisse clericum, eò quòd habitum clericalem
non deferret, vel se percussisse ioco, vel ex subito
motu inaduertenter &c. non est vitandus, cum ad
hoc, vt teneamur euitare clerici percussorem, ex-
trauagans requirat vt factum nullā tergiversatio-

ne celari possit, nec aliquo suffragio excusari, scilicet
probabili, quod prudenti iudicio excommuni-
cationem dubiam reddat, & incertam.

Notandum 3. quod diximus de alijs excommu-
nicatis vitandis, etiam his applicari, scilicet noto-
rium clericum percussorem vbique vitandum, nisi
fortè eò se transferat, vbi passim ignoretur eius
excommunicatio.

Petes, an vitandi sint ante sententiam declara-
toriam ij, quos constat consuluisse alteri percus-
sionem clericum, quando effectus est secutus de quo
publicè constar, & de consilio? videri possit quòd
non, quia talis propriè nō iniicit manus violentas
in clericum vt satis patet, & nisi accessissent alia
iura quibus excommunicatur, vi constitutionis,
si quis suadente diabolo, non esset excommunicatus,
igitur non videtur comprehendi in prædictā res-
trictione 2. quotquot hanc partem explicat, sem-
per agunt de percussore clerici. 3. hac pars restrin-
git fauorem priori parte concessam, & proinde tā-
quam odiosa est restringenda, quantum verborum
proprietas patitur; cum ergo consules percuti cler-
icum in verborum proprietate non dicatur vio-
lentas manus in illum iniicere, non videtur vitan-
dus ante sententiam, licet de eius consilio publicè
constet, etiam effectu secuto. ex quo sequitur idē
dicendum de mādante, præbente fauorem. hac dis-
putando dicta sint, iudicium alijs relinquendo.

Notandum per extrauag. citatam nullum fauorem
præstari ipsis irretitis censurā, quod expresse poni-
tur in decreto Conc. Basiliensis loco cit. & ab om-
nibus eā in parte receptum est. vnde excommuni-
cati tolerati non possunt se alijs ingerere. si tamen
requisiti ab alijs cum iisdem communicant non
peccant, vt sæpius suprà diximus, alioquin inutile
esset priuilegium fidelibus concessum, vt discer-
rent patet.

D V B I V M XVII.

*Vtrum sint aliquæ cause excusantes à pec-
cato & censura communicantes cum ex-
communicato non tolerato?*

RESP. esse 1. constat ignorantiam inuinci-
bilem censuræ excusare, item inuincibilem
ignorantiam iuris constitutis excommunicati
esse vitandum. vnde qui communicat cum aliquo
ignorans illum esse denunciatum non peccat, nec
similiter peccat, is, qui scit quidem illum denun-
ciatum, ignorat tamen ius decernens denunciati
vitandum, imò nec peccat is, qui adhibet morali
diligentiā non potest scire, num aliquis sit denun-
ciatus, quia cum iuxta fauorem concessum per ex-
trauag. *Ad euitanda*, possit cōmunicare cum excom-
municato non denunciato, in dubio quod moraliter
tollere nō potest, non tenetur sibi onus imponere,
& se se priuare illo fauore in cuius est possessio.

2. Excusat necessitas tam excommunicatum si
cum alijs cōuenerit, quàm alios, si agant cum eo-
dem. hac autem necessitas latè patet, nam qui pa-
titur extremam, vel grauem corporalem egesta-
tem, potest petere, & accipere elemosynam ab ex-
communicato non tolerato, similiter ipse excom-
municatus non toleratus patiens huiusmodi ege-
statem potest ab alijs elemosynam accipere. imò
licet non sit tanta egestas, sed aliqua moralis, cui
aliunde non possit commode occurrere, præterea
medicus etiam nominatim excommunicatus pos-
test

test assistere alteri excommunicato eius operâ indigenti in defectum alterius. ad hæc si ad damnum vitandum necesse sit continuare contractum, quem excommunicatus non vult rescindere, potest alter in eo perseverare.

Idem dicendum de excommunicato, si alter non velit rescindere. Adde quod per particulam, *et*, possit aliquis in tali contractu perseverare, si plurimum eius interfit in eo permanere. nullo etiam modo peccat, qui per vim cogitur ab excommunicato cum eodem agere, ut si quis vi detineatur in templo ab excommunicato, vel cum excommunicato, vel ipse excommunicatus cum alijs. quo casu videtur posse adorare Eucharistiam & audire divina officia, cum sit nimis rigidum talem astringere, ut patiatur solam præsentiam localem. Necessitas vitandi infamiam sufficienter etiam excusat excommunicatum à peccato cum alijs agentem. v. g. si excommunicatus occultus non possit absque notâ abesse à divinis officijs, non possit cessare à sacro faciendo, vel certis diebus à communione. unde religiosus, qui ex statuto vel ex consuetudine ordinis non potest absque notâ certis diebus abstinere à communione, vel sacro faciendo, si non possit prius absolvi à censurâ eod quod v. g. sit reservata, potest celebrare, nec propterea incurrit irregularitatem.

Controversia. Doctorum de metu nū scilicet excuset à peccato, & censurâ eum, qui ex metu communicat cum excommunicato. aliqui absolute negant propter cap. *sacris*, de iis, quæ vi, metu & causâ sunt, ubi dicitur quod licet metus attenuet culpam: quia tamen non eam prorsus excludit, qui ex eo operatur; excommunicationis labe inquitur.

Alij dicunt excusare in humanis, non autem in divinis. Ceter. in summâ, verbo, *participatio cum excommunicatis* in fine.

Denique alij absolute censent gravem metum excusare tam à peccato, quam à censurâ conuersantem cum excommunicato non tolerato, quando scilicet metus non incutitur in contemptum religionis. Toletus lib. 1. cap. 11. §. *advertendum tamen*, & alij. quæ sententiâ videtur probabilior. nam constat metum gravem sæpius excusare ab observatione legis humanæ, cum lex humana non censetur communiter cum tanto rigore obligare; non est autem, quod specialiter dicamus legem ferentem censuram peculiariter obligare cum tanto gravamine ad sui observationem. unde omnino verius est, quod quando aliquis adigitur metu gravi ad celebrandum in præsentia excommunicati non tolerati, non peccet, nec propterea ullam censuram incurrat. ut si Dominus alicuius &c. excommunicatus ad id adigat inculso mortis metu, quia die Dominico vult sacro interesse idem dicendum, si ipse excommunicatus consimili metu adigatur ad celebrandum.

Ad cap. *sacris* cit. Resp. metum, de quo ibi agit Pontifex, non excusare à censurâ, quia non excusavit à peccato mortali, ut ibidem supponit: constat autem non omnem actionem, quæ ex metu fit materialiter contra legem, continere peccatum mortale. igitur ex eo capite dici non potest, quod semper incurratur censura propter communicationem cum excommunicato ex metu. in casu ergo capituli Pontifex videtur agere de metu levi, qui nec excusat à peccato, nec à censurâ. Tol. suprà. vel certe agit de eo, qui ex metu communicat cum excommunicato in crimine criminoso.

3. Excusat utilitas, scilicet ipsius excommunicati, vel alterius. unde licet dare consilium excommunicato, & hortari ad petendam absolutionem. quo casu non peccatur; quamvis miscantur urbanitatis verba, vel aliter capietur benevolentia. videri potest cap. *cum voluntate*, de sententiâ excommunicationis. Licet ad eundem in illum finem scribere etiam posita consuetâ salutatione. licet ab eodem consilium petere tam quoad spiritualia, quam quoad temporalia, quando non est alijs, qui æquè utiliter possit consulere, in quo tamen fraus est cauenda. licet coram excommunicato concionari, cum eodem concioni interesse, quia cap. *responsio*, de sententiâ excommunicationis, permittitur excommunicato interesse concioni. non licet tamen audire concionem excommunicati non tolerati, nisi in defectum alterius æquè utilis. potest quis recipere legatum sibi relictum ab excommunicato non tolerato, potest ab eodem in, vel extra iudicium debitum petere. tenetur etiam quis eidem petenti debitum reddere: nam per excommunicationem non perdit ius petendi, ut varij. aliqui addunt quod licet eius lectionem audire; sed id non videtur probabile, nisi desit alijs utilis, & lectio sit utilis auditori.

4. Lex matrimonij excusat vxorem, quæ potest marito excommunicato etiam denunciato reddere debitum coniugale, imò potest ab eodem petere. quia propter alterius excommunicationem non priuatur iure suo. potest cum eodem versari in eadem mensâ, orationibus &c. videri potest canon, *quoniam multos*, 11. quæst. 3. dubitant verò aliqui de marito, an scilicet possit agere cum vxore excommunicatâ denunciatâ.

Negant varij, sed alij probabiliter asserunt non solum quoad debiti coniugalis redditionem vel petitionem, sed etiam quoad alia, verbi gratia, mensam &c. ita ut non peccet contra censuram. quia ius disponens de vxore videtur etiam disponere de socio propter periculum, & præsertim in materiâ favorabili. quamvis enim vir tanquam caput debeat vxorem corripere: durissimum tamen est illi, vel se ab eâ separare, vel cohabitatio non posse cum eadem agere. potest etiam maritus excommunicatus debitum ab vxore petere, ut tenent varij, quos citat, & sequitur Suarez disp. 15. sect. 4. numer. 9. quia Ecclesia non videtur etiam hæc in parte priuare iure alijs ei competentibus.

5. Excusat humilis, id est, qui in humilitate alij sunt subditi, possunt eidem etiam denunciato communicare, ut filij parenti possunt communicare in omnibus, quod etiam de filiis emancipatis dicendum. quia canon *quoniam multos*, citatus absolute concedit hanc facultatem liberis respectu parentis, ergo non debemus restringere ad non emancipatos, cum in alijs remaneat naturalis subiectio.

Similiter serui, famuli, ancillæ possunt communicare cum Domino, can. citat. dum eorum auxilio Dominus crimen non perpetret. quod dicitur de famulis &c. intelligitur de iis, qui ante excommunicationem erant in seruitio. nisi enim necessitas, vel notabilis utilitas aliud dixerit, non potest aliquis incipere famulari excommunicato antea denunciato. religiosus non videtur posse communicare cum Prælo excommunicato denunciato præcisè spectando titulum Prælati, cum Prælati eo casu priuatur usu iurisdictionis, ratione cuius subditi ei communicabant.

124.
Tertia causa.

Cap. cum voluntate.

Cap. responsio.

125.

Quarta causa.

Can. quoniam multos.

Difficultas. Negativa quoad respons. Aliorū affirmatiua eum probabilis.

SHARPS.

126.

Quinta causa.

Sed

Sed an possit pater communicare cum filio excommunicato denunciato, Dominus cum seruo, praelatus religioso: asserunt aliqui, quod propter Doctorum autoritatem est practicè securum, speculatiuè tamen est minus probabile respectu serui seposito titulo necessitatis, vel utilitatis.

Causa excusantes solent his verbis comprehendendi.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necessè.

QVÆSTIO III.

De suspensione.

DVBIVM I.

De natura, & causis suspensionis.

I.
Suspensio
duplitter
sumitur.

Quid sus-
pensionis, cen-
sura.

Sub Eccle-
siastica per-
sona com-
prehendi-
tur Abba-
tissa.
Henriquez
Suar.

Cap. quia
periculosu.

NOMEN suspensionis interdum late sumitur pro omni prohibitione, & separatione ab exercitio potestatis, siue secularis, siue Ecclesiasticae, interdum verò strictius pro quadam censurà Ecclesiasticà, de qua in presenti quaestione agendum.

Est ergo suspensio, de qua agimus, censura Ecclesiastica per quam persona Ecclesiastica impeditur, ne functiones ecclesiasticas exerceat, vel utatur potestate Ecclesiasticà, ex quo facile patere potest discrimen inter excommunicationem, & suspensionem; quamuis enim excommunicatio maior habeat omnes effectus suspensionis materialiter loquendo, differunt nihilominus inter se, quòd excommunicatio priuet aliquibus, ut sunt bona quædam communia, quibus fideles inter se communicant: suspensio verò priuet iisdem, ut sunt usus Ecclesiasticæ potestatis, comprehendendo potestatem proveniente ex officio, & beneficio.

Ex eo quòd suspensio sit censura, ab eà excluditur, quidquid excluditur à ratione censuræ, ut degradatio, depositio, per quam homo in perpetuum suspenditur ab officio.

Ex prædictà definitione patet, quæ sit causa materialis & subiectum quod potest affici censurà suspensionis:

Constat enim esse solam personam Ecclesiasticam, quia per suspensionem impeditur usus Ecclesiasticæ potestatis, quinon potest competere laico, sub personà Ecclesiasticà comprehendit Abbatissam, seu eam posse suspendi docent Henriquez lib. 13. cap. 31. num. 2. Suarez disp. 30. sect. 1. num. 2. addit Henriquez num. cit. regularem etiam carentem primà tonsurà posse suspendi, quod repetit cap. 14. num. 2. sub personà Ecclesiasticà comprehendendo etiam Ecclesiasticam communitatem, nem, ut patet ex cap. vnico, ne sede vacante §. 1. in 6. Capitulum potest suspendi à functionibus sibi tanquam vni corpori competentibus v.g. à collatione beneficiorum.

Aduerte quòd licet omnis Ecclesiasticus inferior Pontifice suspendi possit, suspensionem tamen generaliter latam in Constitutione, sententià, mandato non comprehendere Episcopum, nisi eius fiat mentio, ut decernitur cap. quia periculosum, de sententià excommunicationis, in 6. quod varij intelligunt etiam de Cardinali non Episcopo, gaudent verò illo privilegio Episcopi confirmati, quamuis nondum consecrati, quia fauor

absolutè conceditur dignitati Episcopali.

Confir. iuxta Doctores per illud privilegium Episcopus non censetur suspendi à beneficio. videri potest glossa cap. cit. verbo, officij.

Dices ratio canonis non habet locum in non consecratis: nimirum quia periculosum est Episcopos suspendi propter executionem Pontificalis officij, quod frequenter incumbit.

Resp. id non referre, quia eo non obstante fauor absolutè conceditur Episcopali dignitati ut autem aliquis gaudeat privilegio absolutè concessio, non requiritur ut ratio motiua in quouis particulari reperiatur.

Censuram suspensionis ferre potest quisquis habet iurisdictionem Ecclesiasticam ordinariam, vel delegatam in foro contentioso, non impediam. videri possunt dubium 4. & §. q. 1. & quæ ibi dicta sunt hic possunt applicari.

Vtrum excommunicatus, vel suspensus ab officio toleratus validè possint in aliquem ferre sententiam suspensionis videri potest q. cit. dub. 7. sub finem, iunctis iis quæ diximus ex Suarez q. præcedenti dub. 12. si enim ad hoc, ut censura suspensionis sit valida, requiratur contumacia, quæ contumacia non inueniatur respectu eius, qui est excommunicatus, vel suspensus quantumuis toleratus, cum inferior non teneatur illi communicare, & eius præcepto parere, sequitur quòd non possit validè suspendere, imò idem videtur dicendum, licet sufficiat peccatum præteritum ut feratur censura suspensionis, quia ipsa latio censuræ est exercitium iurisdictionis coercitiuæ, cui alij non tenentur in nostro casu se subdere, & non tenentur in suum grauamen ei communicare.

Ex eo quòd ad ferendam censuram suspensionis requiratur iurisdicchio in foro contentioso, patet quando confessarius impedit seu prohibet sacerdoti consentiri, ne aliquanto tempore celebret, non ferre censuram, sed esse simplex præceptum.

Causa propter quam ferretur suspensio est peccatum externum, ut dictum est q. 1. dub. 6. & quidem debet esse consummatum iuxta modum, quo in iure, vel sententià exprimitur, ut ibidem dictum.

Gravis suspensio non nisi propter mortale infligitur, leuior propter veniale potest ferri, ut varij Doctores. Caiet. in summà, verbo suspensio. Henriquez lib. 13. cap. 31. num. 1. Saitus lib. 4. thesauri casuum cap. 1. num. 19. qui plures citat. docent tamen nunquam incurri suspensionem iure latam nisi propter mortale.

Aduerte, ut suspendatur communitas per modum vnus corporis, non requiri ut singuli peccauerint, sed sufficere ut peccarit maior pars, vel superior nomine communitatis aliquid faciens.

An præter peccatum præteritum requiratur contumacia colligi potest ex dictis q. 1. dub. 7. communius negatur, asserit tamen Suarez ibi citatus, iuxta quam sententiam, si superior aliquem suspendat propter nudum peccatum præteritum, is transgrediens etiam in functionibus ordinis, non videtur teneri se habere tanquam irregularem: quia non est transgressus censuram, sed simplex præceptum. cum iuxta illam sententiam suspensio habeat rationem simplicis pænæ, & prohibitionis, quamuis de irregularitate contrarium sentiat Suarez variis locis.

Ex his patet quando quis absque sua culpa prohibetur exercere aliquam functionem Ecclesiasticam, verbi gratia, cum quis prohibetur celebrare

propter